163. Tiistaina 1 päivänä joulukuuta 1992

kello 14.45

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

S.

Ensimmäinen käsittely:

1) Ehdotukset laiksi työntekijäin eläkelain 9 §:n poikkeuksellisesta soveltamisesta vuonna 1993 sekä laiksi työntekijäin työeläkemaksun huomioon ottamisesta päivärahoissa 4782

Hallituksen esitys n:o 303
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 43

2) Ehdotus laiksi EFTA-valtioiden ja Israelin välillä tehdyn sopimuksen sekä siihen liittyvän Suomen ja Israelin välillä maataloustuotteiden kaupasta tehdyn pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä 4803

Hallituksen esitys n:o 266
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 26

3) Ehdotus laiksi peltoalan perusteella suoritettavasta vientikustannusmaksusta annetun lain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 195
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 62

4) Ehdotus laiksi kunnan ja kuntainliiton viranhaltijoiden virantoimituksen ja työntekijöiden työnteon palkattomasta keskeyttämisestä määräajaksi 4808

Hallituksen esitys n:o 139
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 13

S.

5) Ehdotukset laeiksi valtion virkamieslain sekä yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 15 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta 4808

Hallituksen esitys n:o 103
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 14

6) Ehdotus laiksi yleisistä teistä annetun lain 96 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 171
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 8

7) Ehdotukset laiksi maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi ..... „

Hallituksen esitys n:o 194
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 22

8) Ehdotus laiksi luopumiseläkelain muuttamisesta 4810

Hallituksen esitys n:o 285
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 23

9) Ehdotukset laeiksi Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen liittyvien eräiden työoikeudellisten lakien muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 109
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 12

10) Ehdotus laiksi vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 292
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 11

S.

11) Ehdotukset laeiksi asuntotuotantolain ja asuntojen perusparantamisesta annetun lain muuttamisesta 4818

Hallituksen esitys n:o 272
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 12

12) Ehdotukset asuntosäästöpalkkiolaiksi ja laiksi oman asunnon hankintaan myönnettävien lainojen korkotuesta annetun lain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 273
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 13

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

Täysistunnon kuluessa ilmoittautuvat edustajat Turunen ja Polvinen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laiksi työntekijäin eläkelain 9 §:n poikkeuksellisesta soveltamisesta vuonna 1993 sekä laiksi työntekijäin työeläkemaksun huomioon ottamisesta päivärahoissa

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 303
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 43

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 43.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Hallituksen ehdotuksessa esitetään, että työeläkkeiden korotuksen määräävää indeksiä eli ns. TEL-indeksiä heikennettäisiin siten, että siihen tehtäisiin eduskunnassa jo päätetyn 3 prosentin suuruisen TEL-maksun mukainen vähennys. TEL-indeksihän määräytyy niin, että siinä otetaan huomioon puolet hintaindeksistä ja puolet palkkaindeksistä, joka on noussut tarkastelujaksona, jolta TEL-indeksi määrätään. Nyt ehdotetaan, että palkkaindeksin nousuun tehtäisiin täysimääräinen 3 prosentin vähennys, vaikka se on palkansaajillekin verovähennyskelpoinen. Tosiasiassahan palkansaajat eivät sitä 3 prosentin suuruisena maksa, vaan pääasiassa 1—2 prosentin väliltä. Nyt ehdotetaan kuitenkin tehtäväksi tänne täysi 3 prosentin suuruinen vähennys. Tästä juuri seuraa, kun puolet on hintaindeksin ja puolet palkkaindeksin mukaisesti, että TEL-indeksikorotus ensi vuonna pienenisi 1,5 prosenttia.

Lokakuun loppuun mennessä sosiaali- ja terveysministeriö on vahvistanut ensi vuoden TEL-indeksipisteluvun, niin kuin sen lain mukaan kuuluu tehdä. Vahvistettu pisteluku on 1 714, kun tänä vuonna se on ollut 1 682. Joka tapauksessa sen indeksikorotuksen prosentteina, mikä kuuluisi kaikkiin TEL-indeksiin sidottuihin etuuksiin ensi vuoden alusta tulla, on 1,9 prosenttia. Mutta jos tämä hallituksen esitys hyväksytään, sieltä vähennetään 1,5 prosenttia, eli korotusprosentiksi jää vain 0,4. Tästä seuraa, kuten hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että eläkemenoissa säästetään 725 miljoonaa markkaa. Päivärahojen säästö on noin 340 miljoonaa markkaa. Kaikkien työeläkkeen- ja päivärahansaajien, mukaan luettuna sotilasvammalain mukaiset korvaukset, etuuksia leikataan yhteensä yli miljardilla markalla tällä esityksellä.

Eduskunta on lähettänyt asian perustuslakivaliokunnan tutkittavaksi. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan, joka on annettu sosiaali- ja terveysvaliokunnalle, pohtinut sitä, puututaanko tällä toimeentulon lakisääteiseen perusturvaan vai ei. Valiokunnan enemmistö on päätynyt kannanottoon, että ei puututa toimeentulon lakisääteiseen perusturvaan.

Keskeinen perustelu, mihin perustuslakivaliokunta kantansa perustaa, on seuraava kohta: Luen perustuslakivaliokunnan lausuntoa, jossa valiokunta viittaa tähän pysyvään muutokseen, joka kesällä eduskunnassa hyväksyttiin. Nyt antamassaan lausunnossa perustuslakivaliokunta toteaa: "Valiokunta hyväksyi uudistuksen lähtökohdaksi hallituksen tuolloisen esityksen taustalla olevan ajatuksen institutionaalisen suojan antamisesta tietyille etuuksille. Samalla valiokunta kuitenkin totesi, että 'suojan institutionaalisen luonteen estämättä voitaisiin — ilman lepäämäänjättämismahdollisuutta esimerkiksi tarkistaa jonkin verran jonkin suojan piiriin sinänsä luettavan etuuden saamisedellytyksiä ja vähäisesti sen suuruuttakin, kunhan etuuden edelleenkin saisivat riittävän suurena ne, joille se

kokonaisuutena arvioiden on välttämätön toimeentulon perusturvan kannalta'." Tähän kannanottoon viitaten valiokunta toteaa: "Vaikutuksiltaan tällainen indeksitarkistuksen leikkaaminen merkitsee nyt tarkoitettujen perusturvaetuuksien suuruuden sellaista vähäistä tarkistusta, jota valiokunta piti edellä selostetussa kannanotossaan mahdollisena ilman lepäämäänjättämismahdollisuutta."

Otamme nyt esimerkin, millä tavalla tämä vaikuttaa sairausvakuutuksen minimipäivärahaan, joka on samalla äitiyspäivärahan ja vanhempainrahan minimimäärä. Se on tällä hetkellä 63 markkaa eli 1 575 markkaa kuukaudessa bruttona. Kun siitä vähennetään verot, käteen jää vain noin 1 300 markkaa. 1,9 prosentin korotuksen mukaisesti päivärahoihin pitäisi ensi vuoden alusta tulla 1,30 markan korotukset. Kun päiväraha maksetaan 25 päivältä kuukaudessa, se olisi 32,50 markkaa kuukaudessa. Eihän tämä nyt suuren suuri korotus ole, mutta tätä korotusta leikataan niin, että päivärahoihin tulee vain 20 pennin korotus, siis 1,30 markan sijasta vain 20 pennin korotus. Mielestäni tämä ei leikkaa vain jonkin verran ja vähäisessä määrin, vaan tämä oleellisesti leikkaa päivärahaetuutta. Näin ollen tästä seuraa, että jos sitä 20 pennillä korotetaan, niin kuukaudessa päivärahaan tulee vain 5 markan korotus. Kun otetaan huomioon se, että hallitus esittää verotusta kiristettäväksi päivärahansaajilla, niin tältä osin tämä menee miinuksen puolelle. Mielestäni vähimmäisetuuksien tason säilyttäminen tarkoittaa sitä, että ne pysyvät vähintään hintaindeksin edellyttämällä tasolla taikka niihin tulee vähintään se korotus, muuten niiden reaaliarvo putoaa. Hintaindeksi on noussut 2,7 prosenttia, joten vähimmäispäivärahoissa mennään selvästi miinuksen puolelle ensi vuonna.

Myöskin mielestäni perustuslakivaliokunnan pitäisi katsoa tätä kokonaisuutta, miten käy hallituksen eri esityksien seurauksena näille, eikä niin, että se jokaisen esityksen osalta erikseen sanoo, että tämä on vähäinen leikkaus tai tässä vain jonkun verran leikataan. Pitäisi katsoa kokonaisuutta, mitenkä näille päivärahansaajille käy. Varsinkin pitäisi ottaa huomioon, niin kuin eduskunta on edellyttänyt ja erityisesti sosiaali- ja terveysvaliokunta lausunnossaan todennut, että palvelujen saanti ja niistä maksettavat maksut, erilaiset lääkekorvaukset jne. kuuluvat myöskin siihen kokonaisuuteen, kun tehdään arviota siitä, onko toimeentulon lakisääteistä perusturvaa heikennetty. Jos me ajattelemme sairasta ihmistä, niin hänen kohdallaan, jos me otamme vähänkään huomioon kaikki ne heikennykset, mitä hallitus on esittänyt ja joista suurin osa on jo eduskunnassa hyväksytty — onneksi ei vielä kaikkia — niin tämä johtaa siihen, että toimeentulon lakisääteistä perusturvaa heikennetään niillä ihmisillä, joilla on kaikkein pienimmät päivärahat.

Perustuslakivaliokunta on muuttanut hallituksen esityksen perusteluja myöskin siltä osin, niin kuin se tässä toteaa, että se hyväksyy lähtökohtana institutionaalisen suojan, mutta on sitten todennut, että kansaneläkkeen täyden määrän tulisi olla se taso, johon saakka kaikki etuudet nauttisivat tätä suojaa ja ne voidaan jättää lepäämään. Ensi vuonna kansaneläkkeisiinhän tulee nämä 2,7 prosentin korotukset. Se merkitsee sitä, että kansaneläkkeen määrä ensi vuonna tulee olemaan I kuntaryhmän yksinäisellä 2 479 markkaa ja II kuntaryhmän eläkeläispuolisolla 2 083 markkaa. Eläketulovähennyksen ansiosta näistähän ei makseta veroa lainkaan eli tämä bruttomäärä on samalla myöskin netto. Elikkä tämä on se toimeentulon minimitaso, minkä perustuslakivaliokunta on itse katsonut nauttivan perustuslain suojaa, niin että jos tämän alapuolella olevia etuja heikennetään, ne voidaan jättää lepäämään.

Tältäkin näkökannalta mielestäni tämä perustuslakivaliokunnan tulkinta on erittäin ristiriitainen. Se on valinnut nyt vain yhden osan kokonaisesta lausunnostansa ja vain sen osan, jossa sanotaan, että jonkin verran etuuksia saadaan leikata. Vain sitä se nyt tarkastelee ja sen perusteella on hyväksynyt sen, että näitä etuuksia leikataan. Mutta tärkeimmän kannanottonsa, minkä perustuslakivaliokunta on esittänyt, se on jättänyt täysin sivuun. Luen sen vielä toiseen kertaan, koska mielestäni tämä on oleellista. Tässä on nimenomaan sanottu: "- - kunhan etuuden edelleen saisivat riittävän suurena ne, joille se kokonaisuutena arvioiden on välttämätön toimeentulon perusturvan kannalta." Silloin tämmöisen 1 300 markan etuuden reaaliarvon leikkaaminen mielestäni pitäisi voida jättää lepäämään.

Herra puhemies! Toisessa käsittelyssä tulen ehdottamaan, että tämä asia lähetettäisiin uudelleen perustuslakivaliokunnan tutkittavaksi sen vuoksi, että perustuslakivaliokunta ei sanallakaan viittaa eduskunnan vastauksessaan hyväksymään ponsilausumaan. Eduskuntahan hyväksyessään valtiopäiväjärjestyksen muuttamisen totesi myöskin: "Suomalainen sosiaaliturva pe-

rustuu huomattavalta osaltaan pohjoismaiseen kansanvakuutusjärjestelmään, jossa kaikki vakuutetut saavat etuuksia pääosin riippumatta aikaisemmasta työhistoriasta, perhesuhteista, muista ansiosta tai vastaavista seikoista. Eduskunta edellyttää, että säästölaeilla ei puututa sosiaaliturvamme tämän osan ydinsisältöön." Mielestäni tällä esityksellä puututaan juuri sosiaaliturvan tämän osan eli vähimmäisturvan ydinsisältöön.

Koska luotan nyt siihen, että puhemies ainakin sallii, että siitä asiasta toisessa käsittelyssä äänestetään, niin en nyt tässä ensimmäisessä käsittelyssä ehdota tätä lähetettäväksi suureen valiokuntaan, mikä sekin tietysti olisi mahdollista.

Tämä esitys kokonaisuudessaan, siis molempien lakiehdotuksen osalta, on niin kehno, että vasemmistoliiton eduskuntaryhmä ei tätä hyväksy, ja joka tapauksessa kolmannessa käsittelyssä tulemme ehdottamaan molempien lakiehdotusten hylkäämistä.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En tiedä, kuinka saisin pidettyä ääneni, että se ei vapise, mutta taas sanon ed. Stenius-Kaukoselle, että jos olisitte uskoneet silloin, kun minä moneen kertaan varoitin, kun valtiosääntöä muutettiin, siltä osin että lepäämäänjättämissäännöstöä ei olisi kumottu. Nyt ei tällaisia puheenvuoroja tarvittaisi, vaan valta olisi meidän käsissämme. Nyt meiltä on otettu kaikki hampaat pois. Perustuslakivaliokunta ratkoo arvalla, mikä on perusturvaa ja mikä ei. — Ei ponnet mitään auta. Tehän vaihdoitte lepäämäänjättämissäännöt Helteen ponteen. Siinä meni köyhän ihmisen asiat ja perusturva.

Ed. Kemppainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! On tunnustettava, että perusturvan määrittely on aina rajatapaus ja jokaisessa tapauksessa se on hienovaraista tehtävää. Nyt on kuitenkin muistettava, että elämme kyllä myös aika poikkeuksellisia aikoja. Kun katsomme eri yhteiskuntapiirien käytettävissä olevien tulojen laskemista, niin ei tässä täysin kohtuuttomasta tilanteesta ole kyse.

Jos ihminen on joutunut työttömäksi, niin hänellä putoavat tulot varmaan 30 prosenttia. Tässä on kysymys reaalisestikin lähes nollatasosta. Silloin kun tehdään palkkaratkaisuja, palkkataso laskee 4 prosenttia ja näiden lisämaksujen voimaan tullessa 6—7 prosenttia. Maataloudessa yhden tilan tulot ovat laskeneet noin 15—20 prosenttia. Kun hallitus on pitänyt sen linjan, että perustason kansaneläkkeet nousevat 2,7 prosenttia ja indeksikorotus työeläkkeissä ja muissa on 0,4 prosenttia, niin tässä mielestäni yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus toteutuu. Siinä mielessä ei ole kohtuuttomuudesta kyse, vaikka on varmasti näinkin, että eivät nämä suuria tuloja ole, joista nyt puhutaan. Joka tapauksessa 0,4 prosentin nousu on nousu.

Ed. Tennilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kemppainen harjoittaa mielestäni täysin käsittämätöntä filosofointia perusturvalla. Hänen puuttuva punainen lankansa tuossa ajattelussa on se, että jos aika huononee, niin perusturvan käsitekin muuttuu ja sitä voidaan silloin leikata. Eihän se näin voi mennä. Perusturvahan on perusturvaa juuri sen vuoksi, että sitä saa kaikissa tilanteissa. Ja mitä huonompi aika on, sitä tärkeämpää on, että perusturvasta pidetään kiinni. (Ed. Kemppainen: Niinhän tässä pidetään!) Te olette aivan metsässä, ed. Kemppainen, kun te lähdette siitä, että jos otetaan kohtuutuloisilta, niin sitten perusturvan varassa eläviltäkin voidaan ottaa. (Ed. Kemppainen: Eihän tässä oteta!) Te vedätätte ihan metsään perusturvan käsitettä, kun te perustelitte sitä, niin kuin te äsken teitte, sillä, että kun muiltakin on otettu, niin voidaan ottaa myös näiltä. Eihän perusturva voi olla liukuva. Kyllä sillä pitää olla selvä sisältö. Meidän mielestämme sillä on selvä sisältö kaikissa tilanteissa.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Kemppaisen käsitys oikeudenmukaisuudesta on aika erikoinen. Toin puheenvuorossani esille, miten käy sairausvakuutuksen vähimmäispäivärahaa saavalle henkilölle, joka on se kaikkein pienintä sosiaaliturvaetuutta tässä maassa nauttiva, jos nauttimisesta voi puhua: 1 300 markkaa on nettotaso. Ja tästä te vielä leikkaatte. Tällä henkilöllä menee miinuksen puolelle reippaasti, kun otetaan huomioon kaikki hallituksen esitykset yhteensä. Tälle henkilölle tulee vain 20 pennin korotus päivärahaan. On todella uskomatonta, että te hyväksytte tämän, kun samanaikaisesti, viimeksi viime viikolla, hallitus päätti, että näidenkin henkilöiden verotusta tullaan vielä kiristämään. Todella erikoista on tämä keskustan tulkinta toimeentulon lakisääteisestä perusturvasta. Te olette aikaisemmin sentään yrittäneet puolustaa näitä ihmisiä.

Viittaan vielä kansaneläkelakiin. On erittäin

hyvä, että hallitus ei ole tuonut esitystä kansaneläkeindeksin leikkaamisesta. En usko, että sitä olisi täällä voitu viedä läpi, enkä usko, että perustuslakivaliokunta olisi siinä yltänyt näin huikeaan suoritukseen kuin tässä, että olisi hyväksynyt, että eläkkeitä olisi voitu leikata ilman lepäämäänjättämismahdollisuutta. Siinäpä hallitus olikin aika ovela. Se toi esityksen, jolla kiristetään 3 prosenttia verotusta. Tällä 3 prosentin sotumaksujen kiristyksellä osaltaan, mikä tulee koskemaan myös sairaspäivärahan saajia, leikataan heiltä edelleen. Tätä tulkintaa on todella vaikea ymmärtää. Te ette ole valmiita puolustamaan kaikkein heikoimmassa asemassa olevia.

Ed. U. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Indeksitarkistuksen piiriin kuuluu monenlaisia etuuksia. Tupossa sovittu ratkaisu niiltä osin, mikä koskee suurempia etuuksia, on mielestäni hyväksyttävissä.

Mitä tulee ed. Stenius-Kaukosen esittämään kritiikkiin esimerkiksi sairausvakuutuksen minimipäivärahoja kohtaan, se pitää täsmälleen paikkansa. Nämä päivärahat ovat erittäin pieniä. Näkisin, että nimenomaan perusturvakysymys sairauspäivärahan suhteen olisi ratkaistavissa parhaiten niin, että minimipäivärahan tasoa nostettaisiin tällä hetkellä olevasta noin 10 markalla. Tämä asia on mahdollista ottaa esille sitten, kun käsittelemme sairausvakuutuslain muutoksia, joissa hallituksen esityksessä on erittäin suuria heikennyksiä.

Ed. M. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Stenius-Kaukonen asettaa sanansa nyt sillä tavoin, että siitä ei ulkopuolinen kuulija kovin herkästi ymmärrä sitä, että hallituksen esityksen mukainen indeksitarkistuksen leikkaaminen johtaa joka tapauksessa tässä tarkoitettujen perusturvaetuuksien markkamääräiseen korottamiseen, kuten perustuslakivaliokunta lausunnossaan sanoo. Tähän se nimenomaan myös perustaa kannanottonsa siitä, että tätä ei näin ollen voida jättää lepäämään. Näin ollen uudistuksen mukainen korotuksen taso vastaa nykyistä tosiasiallista palkkakehitystä.

Mitä tulee muutoin tehtyyn tulopoliittiseen ratkaisuun, on syytä kysyä, kenen asialla mahtoi olla SAK, joka selvästi toi tulopoliittiseen neuvottelupöytään sellaisen ehdotuksen, jonka mukaan säästöt olisi pitänyt tehdä nimenomaan työttömyysturvan peruspäivärahasta. Se olisi ollut minusta häikäilemätöntä puuttumista todelliseen työttömän perusturvaan. Aivan samaa on syytä kysyä myös tulopoliittisen ratkaisun siitä osasta, jossa työttömät, eläkeläiset, kaikki palkansaajat, yrittäjät ja viljelijät pannaan maksamaan työttömyyskassojen toimintakykyä, sen sijaan että ne maksut olisi suunnattu, kuten hallituksen alkuperäinen ehdotus osoitti, työssä oleville palkansaajille. Se 120 markan korotus vuositasolla olisi ollut minusta erittäin paikallaan.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee käsiteltävään asiaan ja ed. Aittoniemen puheenvuoroon perustuslakivaliokunnan tulkinnasta, minusta on aivan selvää, että tämä jos mikä kuuluu tulkinnaltaan niihin lakeihin, joita ei voida jättää lepäämään ja joka ei puutu millään muotoa lakisääteiseen perusturvaan.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. M. Laukkanen esitti kepun linjaa ed. Kemppaisen puheenvuoron jatkoksi. Täytyy todeta, että keskustapuolueen suhtautuminen perusturvaan on huonontunut jyrkästi. Joskus ajoimme yhdessä 3 000 markan perusturvaa ja lähdimme siitä, että se on minimi, jolla ehkä voisi jo selvitä. Nyt on kysymys mm. 1 300 markan sairauspäivärahan saajista, joilta reaalisesti huononnetaan tilannetta. Kyllä teille perusturvan osalta on käynyt niin, että silakkaakaan ei ole jäljellä, on vain ruoto.

Mitä tulee siihen, kenen asialla SAK oli neuvotteluissa, niin SAK oli jäsentensä asialla. Valitettavasti kukaan ei ollut pelkkää peruspäivärahaa saavien asialla siinä neuvottelussa. Se on valitettavaa, mutta ei siellä ollut kepukaan näitten huonommassa asemassa olevien asialla. Sitä kyllä ihmettelin koko ajan.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. M. Laukkasen käsitys toimeentulon perusturvasta on yhtä outo kuin ed. Kemppaisenkin. TEL-indeksikorotus, niin kuin sanoin, edellyttää, että puolet hintojen korotuksesta ja puolet palkkojen korotuksesta otetaan huomioon indeksiä laskettaessa. Jos hintojen korotus on ollut 2,7 prosenttia, niin vaikka siitä otettaisiin vain puolikas huomioon, niin se on 1,35 prosenttia. Nyt hallitus esittää, että indeksiä korotetaan vain 0,4 prosentilla. Tältäkin osin perustuslakivaliokunnassa on mielestäni otettu väärä tulkinta. Lopputulos on ilmiselvästi, että vähimmäistoimeentuloetuuksien, vähimmäispäivärahojen, reaalitaso putoaa. 20 pennin

korotuksella ei pystytä sitä estämään. Sen lisäksi on otettava huomioon vielä verotuksen vaikutus ja sairaskulujen vaikutukset.

Koska aikaisemmassa puheenvuorossani en niinkään selkeästi paneutunut toiseen lakiehdotukseen, niin vielä muistutan, että se vaikuttaa myös toista kautta. Siinä sanotaan: "Jos laissa tai asetuksessa - - määrätään, että päivärahan tai sitä vastaavan etuuden määrässä on otettava huomioon henkilön työ- tai virkasuhteessa saadut työtulot, on näistä työtuloista siltä osin kuin oikeus päivärahaan tai vastaavaan muuhun etuuteen alkaa vuonna 1993 vähennettävä 1,5 prosenttia." Tämä on vielä toinen leikkuri, jolla näitä leikataan ja jolla aivan varmasti leikataan sen tasoisia etuuksia, jotka ovat täyden kansaneläkkeen tason alapuolella, mitä perustuslakivaliokunta piti vähimmäistasona. Tässä on erittäin monta kohtaa, joissa toimeentulon lakisääteistä perusturvaa loukataan.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tietysti täytyy pahoitella, että vähimmäispäivärahoja ei ole pystytty nostamaan samalla tasolla kuin kansaneläkeindeksiä. Mutta ei tässä taloudellisessa tilanteessa ihan kaikkea saa läpi. Ehkä vielä toistonomaisesti toteaisin, että kun kansantalouden jaettava kakku supistuu ja useimmilta, lähes 99 prosentilta, se supistuu, niin kuitenkin täällä sitä supistetaan hyvin vähän ja pääosassa perustoimeentulon tasoa eli kansaneläkkeen saajien kohdalla sitä nostetaan. Kyllä tämä kohtuullisen hyvä saavutus on. Jos tätä miljardin markan säästöä ei olisi tehty, niin varmasti taloustilanne ei olisi nyt niin hyvä, niin kipeää kun onkin todeta, että ei voi antaa isommalla lusikalla tällaisena aikana. Joskus joutuu tekemään hankalia päätöksiä. Kyllä keskustan tavoitteena nimenomaan on ollut, on tämän hallituksen aikana ollut ja jatkuvasti on, että vähimmäistoimeentulon tasot seuraavat vähintään yleistä kehitystasoa niin kuin ne nytkin seuraava ja mielellään vähän nopeammin.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kyllä ed. Kemppainen nyt jättää huomioon ottamatta sen, mitä tämä linja vaikuttaa, joka hallituksen esitykseen sisältyy, että leikataan 1,9 prosentin indeksikorotuksesta 1,5 yksikköä pois, jolloin jäljelle jää vain 0,4 prosenttia. Jos, ed. Kemppainen, todella hyväksytte tämän linjan, niin kuin nyt puheenvuoron perusteella oli pääteltävissä, sehän tarkoittaa sitä, että kun tällä linjalla jatketaan 2, 3, 4, 5, 10 tai 20 vuotta, niin ei tälle pienituloiselle jää todella mitään sellaista käteen, millä hän elintarvikkeensa ja muut välttämättömät tarpeensa tyydyttää, koska reaaliarvo heikkenee. Te väistätte nyt tämän kysymyksen. Tosin nyt ei päätetä 10 tai 20 vuodesta, mutta tällä voi olla kumulatiivinen vaikutus hyvin pitkälle tulevaisuuteen.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minusta täytyy todeta se, että keskustapuolueen kansanedustajat haluavat täysin väistää tässä salissa sen vastuun, että selvästi alle 2 000 markan tasossa olevien tulotaso heikkenee, jos otetaan huomioon, miten hintataso on noussut, ja te hyväksytte sen. Te yritätte kaunistella sitä asiaa käärimällä sen siihen, että valitettavasti on vaikea tilanne. Ed. M. Laukkanen totesi, että eihän tässä itse asiassa leikata esimerkiksi sairausvakuutuksen vähimmäispäivärahatasoa. Se nyt vielä puuttuisi, että sitä suoraan leikattaisiin pienemmäksi, mutta kun sitä 20 penniä nostetaan, niin se on aivan yhtä tyhjän kanssa. Kyllä täytyy valittaen todeta se, että keskustapuolue on kyllä lähtökohtansa unohtanut. En tiedä, kenen asialla te olette, mutta ainakaan pienituloisten ja perusturvan asialla te ette enää ole.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Lyhyesti toteaisin sen, minkä osittain ed. Laine jo totesi, että indeksitarkastukset tehdään vuosittain. Tämä on tämän vuoden ratkaisu. Tämä budjetti on tehty erittäin vaikeissa olosuhteissa, ja kuitenkin tässäkin budjetissa toimeentuloerot markkamääräisenä pienenevät. Ensi vuonna tavoitteena on edelleen pienentää näitä eroja ja nimenomaan pitää toimeentulon perusturvasta huolta ja sitä kohottaa.

Ed. M. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täytyy nyt vielä toistaa, että kysymyshän on siitä, että 50 markan korotuksen sijaan tehdään nyt 10 markan mittainen ja määräinen korotus.

Ed. Laine, te nyt kyllä syyllistytte melkoiseen liioitteluun, kun te katsotte 10, 15, 20 vuotta eteenpäin, että joka vuosi jätettäisiin indeksitarkistus täysimääräisenä tekemättä. Kysymyshän on nyt siitä, että tämä on väliaikainen toimenpide, ja kaikki me tiedämme, mistä syystä tämä toimenpide tehdään. Tämä on yksi osa sitä kokonaisuutta, jolla me hankimme mahdollisuuksia yhteiskunnalle ylläpitää sellaista mittavaa eläkejärjestelmää, joka meillä maassamme on.

Ed. Laine, olisi ehkä myös syytä tässä yhteydessä kuulla teidän puoleltanne se malli, millä ylipäätään te ratkaisette tämän erittäin mittavan eläkejärjestelmään sisältyvän aikapommin, joka on meitä todella suurena ja mittavana odottamassa ja joka vaatii myös tämän talon kannanottoja hyvin nopeasti.

Arpa ei ratkaissut perustuslakivaliokunnan lausunnon kohtaloa. Tämä on minusta aivan selvä näin valtiosääntöisesti, kun pohditaan lakisääteisen perusturvan luonnetta. Arpa sen sijaan ratkaisi asumistukikysymyksen. Otan sen nyt tässä yhteydessä esiin, koska siinä nimenomaan, ed. Laine, teidän ryhmänne logiikka ontuu. Koska muutoksia ei siinä voitu tehdä samalla tavoin kuin tässä, tullaan todellisuudessa vaikuttamaan erittäin vaikealla ja radikaalilla tavalla aidosti sellaisten ihmisten asumistuen määrään, jotka olisivat tarvinneet suuremman. Nyt hallituksella ei ole käytettävissä sitä tarvittavaa joustoa, jota tämä asumistukiesitys olisi pitänyt sisällään, ja joudutaan jopa alennuksiin.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. M. Laukkanen sanoi, ettei eläkepommia voida purkaa. (Ed. M. Laukkanen: Voidaan, mutta tarvitaan muutoksia rakenteeseen!) — Nimenomaan. — Me olisimme valmiit siihen, että laitettaisiin eläkkeille katto, jolla saataisiin esimerkiksi juuri se miljardi, joka nyt pienituloisilta otetaan.

Kun ed. U. Anttila väittää, että nämä indeksikorotukset tulevat myöskin suurituloisille, ja sen takia hyväksyy tämän hallituksen esityksen, niin, ed. Anttila, suurituloisilta nämä indeksikorotukset voitaisiin leikata verotuksen keinoin kiristämällä progressiota. Tämä on erittäin huono perustelu, minkä ed. Anttila esitti. Olin todella hämmästynyt, että kun eilen kuuntelin uutisia ja kerrottiin, että vihreät ovat nyt todenneet, että tässä maassa on paljon hätää kärsiviä ihmisiä, jotka tarvitsevat puolustuksekseen myöskin vihreitä, niin ensimmäisen asia näiden kauniiden puheiden jälkeen on se, että vihreiden eduskuntaryhmä hyväksyy tämän kaikkein pienimpien päivärahojen leikkauksen.

Ed. Puisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. M. Laukkanen täällä monin sanoin kuvailee, miten tämä taloudellinen tila ratkaisee keskustan kannan sosiaalipolitiikassa. Mikäli todella kysymys on taloudellisesta tilanteesta eikä linjasta, jossa ollaan kautta linjan palkansaajilta ottamassa pois ja vähentämässä etuuksia niiltä eläkeläisiltä, jotka eivät ole maatalouseläkkeen piirissä, niin kerrotteko meille mahdollisesti tässä eduskuntasalissa, oletteko tasavertaisesti ja oikeudenmukaisesti valmiit kohtelemaan koko väestöä, myös keskustan erityissuojeluksessa olevaa maatalousväestöä, joka on ainoa, jonka sosiaalietuuksiin ei ole puututtu, vaan joihin vielä olette kehdanneet tuoda jopa parannuksia?

Ed. U. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Äskeisessä puheenvuorossani selkiytin jo omaa näkemystäni siitä, miten perusturva-asia tulisi ratkaista, eli pikemminkin niin, että minimipäivärahoihin saataisiin selvä korotus, mutta tämä indeksitarkistus, joka koskee myös suurituloisia eläkeläisiä voisi mennä tämän mallin mukaan, mitä hallitus esittää. Näen, että tällaisina aikoina, kun pohditaan oikeudenmukaisuutta, täytyy miettiä, minne korotuksia tulisi kohdistaa. Näen, että tässä tilanteessa, kun monia heikennyksiä on tehty, korotukset tulisi suunnata juuri esimerkiksi pienimpiä sairauspäivärahoja ja äitiys- ja vanhempainpäivärahoja saaville ihmisille.

Ed. Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä oli viime perjantaina käsittelyssä sairausvakuutuslain muutos, missä oli paljon leikkauksia, myös vähimmäisetuuksien leikkauksia. Siellä oli lääkkeiden korvausprosenttien pienentämistä, siellä oli matkakorvausten omavastuuosuuksien nostamista. Äskettäin olemme myöskin täällä puhuneet kansaneläkemaksun korottamisesta. Nämä kaikki yhdessä kohdistuvat ihmisiin, joilla on kaikkein pienimmät tulot. Tämä muutoshan tarkoittaa sitä, että kaikkein pienituloisimpien ihmisten reaalitulot pienenevät, koska indeksi on pienempi kuin elinkustannuksien nousu vuodessa.

Mielestäni myöskin perustuslakivaliokunnan tulisi nähdä tämä kokonaisuus — nythän on kysymys ihmisistä, joiden pitää elää näillä pienillä rahoilla — eikä tulkita yksityiskohdittain näitä, että nämä ovat niin pieniä. Kokonaisvaikutus, kaikkien korotettujen maksujen ja vähennysten kokonaissumma merkitsee sitä, että näiden ihmisten elämä käy yhä vaikeammaksi. Siitähän on kysymys, kun perusturvasta puhumme.

Mielestäni myöskin perustuslakivaliokunta tekee tässä aivan lain hengen vastaisia tulkintoja, kun se vain ottaa aina yksittäisen tapauksen ja tulkitsee, että se on niin pieni summa. Kokonaisuudesta on nyt kysymys. Siitä pitäisi puhua,

mitä ihmiset saavat näillä rahoilla, miten pystytään elämään näillä rahoilla.

Ed. Kemppainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Puiston puheenvuoro oli kyllä uskomaton. Keskustan linja näihin eläkeindekseihin pohjautuu ihan puhtaasti eläketason perusteella. Kansaneläkkeet ovat pohjaeläkkeitä ja vähimmäiseläkkeitä, ja niitä korotetaan enemmän ja työeläkkeitä tällä kertaa vähemmän. Kehityshän on ollut tähän asti päinvastainen. Kansaneläkkeet ovat vuosikymmeniä jääneet jälkeen, ja kerrankin käy toisinpäin.

On syytä korostaa, että MYEL-eläkkeinä tarkistetaan TEL-indeksillä. Ne ovat maatalouden eläkkeinä aivan samanlaisen kohtelun piirissä kuin muutkin työeläkkeet.

Ed. Rajamäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Kemppainen joko ei tunne tai sitten antaa tahallaan väärän kuvan maatalouden eläkejärjestelmistä ja niiden yhteensovittamisesta muuhun eläkejärjestelmään. Tänään myöhemmin esityslistalla on luopumiseläke- ja luopumiskorvausasiat maataloudessa, jossa passiivisesti annetaan rahaa niille, jotka muutoinkin olisivat lopettamassa. Näitä ei yhteensoviteta, kuten työeläkeläisillä mm. tapahtuu, muiden eläkkeiden kanssa pienentävällä tavalla. Erityisesti tältä osin keskustapuolue kahmii hyvin yksipiippuisesti omilleen voimakkaita taloudellisia panostuksia tällaisena aikana, jolloin pientä työeläkettä saavien etuja rassataan.

Viime vuonna luopumiseläkejärjestelmään annettiin vähän yli 300 miljoonaa markkaa, ensi vuonna, ed. Kemppainen, 444 miljoonaa markkaa. Mutta tätä ei hallitus edes esityksensä perusteluissa uskalla sanoa, vaan se tieto, ed. Kemppainen, on myös teidän hankittavissanne muuta kautta.

Ed. Skinnari: Arvoisa puhemies! Asia koskettaa huomattavaa osaa suomalaisia eläkkeensaajia, erityisesti ja nimenomaan niitä, jotka ovat omalla työllään ansainneet eläkkeensä osana palkkaa. Tässähän on kysymys vakuutuksesta. Tämä ei ole mikä tahansa kadunmiehen eläkeindeksi, vaan kysymys on siitä, että henkilö Suomessa länsieurooppalaiseen tapaan osana työtään saa vakuutuksen. Tämä on järjestelmä, josta olen aikaisemminkin todennut, että jopa Venäjällä ollaan tästä kiinnostuneita sen takia, että työssä on motiivi. He ovat tähän mennessä jakaneet sekä palkat että eläkkeet tasaruplamallin mukaisesti riippumatta siitä, mikä on ihmisen työpanos. Samaten Yhdysvalloissa molemmat presidenttiehdokkaat, Clinton etunenässä, lähtivät siitä, että kaikki ihmiset on työn perusteella saatava pakollisen järjestelmän piiriin eli pohjoismaiseen ja suomalaiseen malliin, jossa perustana on työn tekeminen toisen palveluksessa toisen määräyksen alaisena, niin kuin työsopimuslaissa sanotaan.

Tämä hallitus on todella leikannut. Olemme koettaneet laskea, mikä on hyvin vaikeata, koska esityksiä koko ajan muutetaan, mutta päätyneet tämän vuoden talousarvion osalta siihen, että yksistään sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan kohdalla leikkaukset ovat olleet noin 9 miljardia markkaa. Ensi vuoden talousarvion osalta yksistään sosiaali- ja terveysministeriön leikkaukset ovat olleet yli 10 miljardia markkaa. Tämä esitys ei valtiontalouteen ja kunnallistalouteen juuri vaikuta. Se, mikä säästetään, verotulojen menetyksenä menetetään, joten valtion ja kuntien talouden kannalta tällä esityksellä ei ole merkitystä. Vähän yli miljardin markan merkitys tulee siitä, että tällä tuetaan työeläkejärjestelmää eli yksityisiä vakuutuslaitoksia, jotka tätä kautta saavat helpotuksia.

Muita asioita, joilla eläkeläisiäkin ja vähäosaisia ihmisiä Suomessa on kuritettu, ovat tietenkin verotuksen kiristäminen ja se, että valtionosuuksia kunnille on kiristetty. Kun kaikki lasketaan yhteen, haluaisin nähdä pikkuhiljaa sen summan, millä tämän hallituksen aikana kansaa on todella käytännössä kuritettu, miten ostovoimaa on viety alas ja miten samaan aikaan räjähdysmäisesti elinkeinoelämän tuki on kasvanut.

Kuten monissa puheenvuoroissa on tuotu esille, hallituskin tekee muutoksia laskelmissaan. Yhtenä esimerkkinä, on ollut muitakin, on maatalousyrittäjien lomitusjärjestelmä. Tosiaankin vuosi sitten vähennettiin 100 miljoonaa, tämän vuoden lisätalousarviossa lisättiin 300 miljoonaa. Ei minkään muun väestöryhmän osalta ole näin tapahtunut, enkä tiedä, että lomitusjärjestelmä olisi nyt se, jolla Suomi lähtee kohti Eurooppaa, niin että mitä paremmin lomittajilla menee maataloudessa, sitä paremmin Suomi nousee, vaan maalaiskunnissa kannattaisi vähän johonkin muuhunkin panostaa. Kannattaisi keskustan viimein tajuta, että tällainen venäläinen malli ei pelaa, sillä Suomi ei nouse. (Keskustan ryhmästä: Meillä on suomalainen malli!)

Käsittelytapa, joka nyt eduskunnassa on muotoutunut tämän tyyppisissä asioissa, että

asia tulee ensiksi sosiaali- ja terveysvaliokuntaan ja sieltä lausunnolle perustuslakivaliokuntaan, ei ole hyvä järjestelmä. Käytännössähän se johtaa siihen, että perustuslakivaliokunta tahtomattaan tai tahtoen ratkaisee asian, eikä tarvitse olla kovinkaan taitava, kun hallituksen painostuksesta mikä tahansa asia saadaan tavalliseksi laiksi toteamalla, että toisaalta ja toisaalta ja tässä erityistapauksessa kuitenkin.

Tämähän on yksi näitä kysymyksiä. Työeläkejärjestelmän osalta, joka on osa palkkaa, palkan jatke, esimerkiksi omistusoikeuksien näkökulmasta asiaa ei tässä tapauksessa ole edes tarkasteltu. Aikaisemmin nimenomaan on ollut yksi lähtökohta se, miten voidaan puuttua henkilön omalla työllään saamaan taloudelliseen etuuteen. Jos henkilö voittaa lotossa 20 000 markkaa, tämä 20 000 markkaa menee omistusoikeuden piiriin, mutta jos henkilö saa tämän työllään, tässä tapauksessa osana palkkaa, myöhemmin eläkkeenä, tämä on sellainen etuus, johon voidaan tavallisella lailla puuttua. (Eduskunnasta: Vähäisesti!) — Kun on omistusoikeudesta kysymys, ei edes maatilan osalta vähäisessä määrin voi tavallisella lailla ottaa maataloudesta nurkkia, kun se on omistusoikeuden piirissä, vaan se menee perustuslain säätämisjärjestyksessä.

Mutta tämän hallituksen aikana työn tekemisen moraalia ja työn arvostusta on murennettu. Tämä on yksi esimerkki juuri siitä, että kaikkine lieveilmiöineen, jotka ovat tämän hallituksen aikana tapahtuneet, työn tekemiselle ei anneta sellaista arvoa kuin sille kuuluisi. Ellei tätä tajuta, ei tämä maa tästä nouse. Jos pelkästään leikkaamalla ja säästämällä tästä noustaisiin, meidänhän kannattaisi kaikkien mennä kotiin ja sammuttaa valot. Sitten hoitaisimme toisiamme ja saisimme perhehoitajatukea ja kaikkia muita keskustalle tärkeitä tukia, joita alkaa nyt maatalousyrityksille valua siitä työstä, jota he ovat tehneet ennenkin.

Esimerkiksi eläkeläisten osalta voidaan todeta, kun katsotaan lukuja, että on ylimääräinen maksu eläketuloa saaville 2 penniä äyriltä, jolla on tarkoitus kerätä ensi vuonna 750 miljoonaa; vakuutetun kansaneläkemaksu eläkeläisille 3,5 penniä äyriltä, 1 miljardi tämän vuoden aikana; ylimääräinen maksu eläketuloa saaville 1 penni äyriltä, ensi vuonna 350 miljoonaa. Kuntien leikkaukset sosiaali- ja terveyspalveluihin eläkeläisten osalta ovat erittäin huomattava osa, samoin sairauskuluvähennyksen poistaminen ja korvaamatta jättäminen, voi sanoa, kokonaan. Kaikki nämä vaikuttavat siihen, että eläkeläisten käytännön toimeentulo laskee. Samaten parhaillaan käsittelyssä olevat sairausvakuutuslain huimimmat leikkaukset, vähän yli 1,1 miljardia markkaa, käytännössä kohdistuvat nimenomaan myös eläkeläisiin ja yleensä ihmisiin, jotka ovat huonosti toimeentulevia, samaten kuntien 4 prosentin säästötavoite, 1,5 miljardia tämän vuoden budjetin osalta, kuntien valtionosuuksien leikkaukset. On sitten Kunnallisliiton tai Kaupunkiliiton arvio oikein, joka tapauksessa se on lähemmäs 4 miljardia, joten me liikumme erittäin suurissa summissa, ja ihmiset eivät edes tiedä, mitä on tapahtumassa.

Voin kysyä, mikä on hallituksen laskelma siitä, paljonko se on ollut leikkaavinaan, kuinka paljon sosiaali- ja terveysministeriö on ollut leikkaavinaan viime vuonna ja kuinka paljon on leikkaavinaan ensi vuonna. Haluaisin nähdä yhteenvedon siitä, paljonko on leikattu, paljonko verotusta on kiristetty, paljonko kuntien avustuksia on tähän mennessä supistettu ja kuinka tämä jakautuu kansalaisten kesken. Luulen, että tässä kalpenevat niin Ruotsi kuin monet muutkin Länsi-Euroopan maat. Tuskin tällaista elintason laskua on nähty muualla kuin entisissä Itä-Euroopan maissa, joissa kansaa pystytään samalla tavoin panemaan kyykkyyn kuin Suomessa tällä hetkellä tapahtuu.

Indeksiautomaatinkaan matemaattinen tausta ei ole niin yksinkertainen kuin näyttäisi, vaan sen vaikutus pitemmällä tähtäyksellä, mikä tietysti onkin tärkein tavoite, on tietysti siinä, jos meillä palkansaajan työeläkemaksu nousee, mikä ei toisaalta ole toivottavaa, koska se sekoittaa järjestelmää, joka on perustunut siihen, että työnantaja osana palkkaa maksaa työeläkkeen. Meillähän sosiaaliturva työeläkepuolella perustuu palkan alennukseen. Me voisimme tietysti siirtyä amerikkalaiseen järjestelmään, jossa palkka olisi länsieurooppalaisittain parempi mutta jokainen hoitaisi itse vakuutuksen. Eihän työnantaja huvikseen aamulla tule töihin, että kun on niin kivoja työntekijöitä, niin minäpä maksan heidän puolestaan vakuutusmaksut, vaan se liittyy meikäläiseen järjestelmään.

Tässä mielessä, kun ed. Kemppainen on kovasti puhunut MYEL-järjestelmästä, MYEL-järjestelmähän, ed. Kemppainen, perustuu siihen, että maksatetaan valtiolla. Tämä tuki on verrattuna muihin yrittäjiin huiman suuri, 1,8 miljardia markkaa. Sekään ei ole näinä lamavuosina mihinkään siitä muuttunut. Mutta valtion tuella kerätään juuri sen verran MYEL-

maksua, että MYEL-eläke jää niin pieneksi, että maatalousyrittäjä saa aina kansaneläkkeen pohjaosan ja lisäosan, ja sen takia maatalousyrittäjille ja keskustalle kansaneläkejärjestelmä on tärkeä. (Ed. Kemppainen: On se muillekin!) — Kyllä, mutta teille se on vähän niin kuin kepulikonsteilla tärkeä. — Te kuitenkin teette työtä mutta verrattuna muihin yrittäjiin te maksatatte tämän valtiolla, veronmaksajilla, ja sitten maataloustuloratkaisussa teoreettisella laskennalla otetaan huomioon se osuus, jota olette maksavinanne.

Olen monta kertaa Kansaneläkelaitokselta pyytänyt tilastoa siitä, kuinka paljon käytännössä maatalousyrittäjät osallistuvat kansaneläkejärjestelmän maksamiseen, kuinka paljon sairausvakuutusjärjestelmän maksamiseen. Tänä päivänäkään ei ole koskaan saanut sellaista tilastoa, koska sitä ei toisaalta haluta käytännössä antaa. Sen verran kova valta teillä ainakin vielä siinä laitoksessa on.

Tässä mielessä esimerkiksi yrittäjät ovat täysin toisenlaisessa asemassa, ja maatalousyrittäjä voisi saada parempaa yrittäjäeläkettä, jos hän maksaisi reilusti siitä. Miksi ei maatalousyrittäjä maksa niin paljon MYEL-maksua, että hän saa pelkän yrittäjäeläkkeen eikä turvaudu palkansaajan työn pohjalta kerättävään kansaneläkejärjestelmään? Palkansaajan kannaltahan tästä on tullut tilanne, jossa hänen ei kannata enää tavallaan maksaa tätä järjestelmää, koska hänen itse kustantamansa työeläkejärjestelmä nousee näin hyväksi. Nyt vielä, kun palkansaaja osallistuu työeläkemaksulla työeläkejärjestelmän rahoitukseen tavallaan toista kertaa ja toista kautta ja samaan aikaan maatalousyrittäjä pääsee jälleen kerran kuin koira veräjästä, indeksitarkistuksen yhteydessä tuntuu entistä pahemmalta, että tässä menetellään niin kuin menetellään.

Indeksiautomaattihan on myös toisin päin. Se voi myös alentaa eläkkeitä, jos tämä kehitys jatkuu. Jos pahimmassa tapauksessa palkansaajan työeläkemaksu nousee 13—14 prosenttiin palkasta, silloin TEL-indeksin heikennys saattaa johtaa, jos se on puolet siitä, niin kuin on tavoitteena, aikamoiseen eläketoimeentulon laskuun niillä ihmisillä, jotka omalla työllään ovat sen kustantaneet, mihin Venäjällä ja Yhdysvalloissa pyritään, mutta keskusta ei ymmärrä, että Suomenkin kannattaisi siihen edelleen panostaa. Ihmettelen poissa olevaa ja aivan hyvin yhtyen ed. Perho-Santalan näkemykseen kasvotonta kokoomusta, josta ei ole nimeksikään puolustamaan suomalaista työtä ja suomalaista palkansaajaa muuten kuin teoreettisesti paperilla ja julkilausumissa, jos enää niissäkään.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys on todellakin niitä hallituksen huonoja esityksiä, jotka kolmannessa käsittelyssä tulisi hylätä.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Uskomattoman yksisilmäinen puheenvuoro sosiaalivaliokunnan puheenjohtajalta. Ensinnäkin suomalainen eläkejärjestelmä on suomalainen malli, jota ed. Skinnarikin joka ikisessä tilanteessa, kun hänen kanssaan olen ollut esimerkiksi ulkomailla tai Suomessa, on kehunut, kuinka meillä on kaksinainen malli, asumiseen perustuva eläkejärjestelmä ja työntekoon perustuva, jota hän on kehunut. Nyt te ette muista toista puolta järjestelmässä.

On syytä myös muistuttaa, että perustuslakivaliokunnassa sosialidemokraattiset jäsenet, edustajat Alho, Vähänäkki ja Kekkonen, ovat olleet kannattamassa säätämisjärjestystä. Se siihen kritiikkiin.

Ed. Skinnari luetteli ison joukon sosiaaliturvamaksuja, jotka ovat tulleet kaikkien palkansaajien ja myös maatalouden maksettavaksi. Ayliike itse lisäsi näitä maksuja puoli miljardia viime tuporatkaisussa, kun vaihtoehtona oli se, että ansiosidonnaista työttömyysturvaa olisi tehty työn tekoa suosivaksi, päinvastoin kuin ed. Skinnari puhujakorokkeelta yritti sanoa, että meikäläinen järjestelmä syrjii. Se syrjii nimenomaan työn tekoa, koska tämä järjestelmä on esimerkiksi työttömyysturvan osalta semmoinen, että tarvittaisiin aktivoivampi järjestelmä.

Ed. Skinnarin puheenvuorossa vilahti myös se, että ne yli 600 000 suomalaista, jotka nauttivat kansaneläkettä, eivät olisi tehneet työtä. Tämä on kyllä suuri häpäisy (Ed. Skinnari: Minä puhuin maatalousyrittäjistä!) sille suurelle eläkeläisjoukolle, joka on hyvinvointimme rakentanut. He eivät vain ole saaneet tai tehneet palkkatyötä. Maatalousyrittäjiä näistä on vain 200 000. (Ed. Savolainen: Paljon niitä on kaikkiaan!) — 600 000 kansaneläkkeensaajaa, ylikin.

Ed. K a u p p i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kommentoin muutamia asioita, mitä ed. Skinnari puhujakorokkeelta toi esiin.

MYEL-eläkeestä hän jätti mainitsematta tyystin sen tosiasian, että meillä on maataloudessa tapahtunut valtava rakennemuutos. Se ei ole maatalousyrittäjien vika, vaan yhteiskunnallinen ilmiö. Kyllä meidän pitää yhteisvastuullisesti

MYEL-eläkkeestä huolehtia ja vastata. Se on ihan sama, jos meillä rakennusalan toiminta tai jokin sosialidemokraateille mieluinen muu toiminta loppuu jostakin yhteiskunnallisesta muutoksesta johtuen: En minä usko, että te hyvällä silmällä katsotte, että nämä henkilöt eivät saisi sen jälkeen eläkettä.

Siihen, mitä omalle työllemme ja kenties tuleville eläkkeillemme voi tapahtua? Jos puhumme vain, että se on ansaittua eläkettä, jota se todellisuudessa tietysti on. Mutta jos ajatellaan ns. suuria ikäluokkia, kun me entistä pitempään elämme ja jäämme entistä terveempinä eläkkeelle, niin kuinka me voimme vaatia, että meidän harvemmat lapsemme ja vähenevät nuoret suomalaiset työssäkäyvät voivat maksaa meidän eläkkeitämme? Voimmeko hyvällä omallatunnolla jatkossa vaatia sitä? Luuletteko, että meidän nuoremme ovat valmiita maksamaan eläkepalkoistaan kenties 50 prosenttia eläkevastuisiimme?

Jos ajatellaan oikeudenmukaisuutta prosenttikorotuksessa ja indeksin muutoksessa, niin totuuden mukaan mainittakoon myös se seikka, että teidän edustamanne prosenttilinjamalli tarkoittaa sitä, että olkoon prosenttimäärä mikä tahansa, sitä suurempi korotus on, mitä suurempi on pohjaeläke eli se eläke, mistä prosenttia lasketaan. Tämä on unohtunut vasemmalla kokonaan.

Olen samaa mieltä, mitä ed. U. Anttila on tuonut esiin, että ongelma perusturvassa on, että meillä perusturvan perustaso on liian matala ja sitä pitää korottaa.

Ed. M. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Skinnari syyllistyi nyt kyllä aika lailla väärän todistuksen antamiseen monilta osin puheessaan. Täytyy ensinnäkin muistaa maatalouseläkkeistä, että sukupolvenvaihdoseläkkeellä ei ole mitään tekemistä varsinaisen MYEL-eläkejärjestelmän kanssa. Ed. Skinnarin täytyy myöntää se, että se on osa maatalouden rakennemuutospolitiikkaa. Olen ymmärtänyt, että sosialidemokraatit ovat itse olleet ajamassa sellaista rakennemuutospolitiikkaa, jonka tavoitteena on ylituotannon leikkaus sekä maatalousväestön alentaminen. Tämä liittyy kuitenkin tähän kysymykseen silloin, kun puhutaan sukupolvenvaihdoksesta. Se pitäisi, ed. Skinnari, rehellisesti sanoa.

Itse MYELin omavastuu on keskimäärin kymmenkunta prosenttia. Sillä saadaan keskimäärin alle 2 000 markan eläke. Tiedän tapauksia, joissa, kun eläkettä ei ole maksettu, eläke on maatalon emännillä 250 markkaa kuukaudessa ja siitäkin ed. Skinnari on varmasti kateellinen. (Ed. Skinnari: Miksi he eivät maksa enempää?) — Kuinka paljon palkansaajat maksavat? 3 prosenttia ensi vuoden alusta. — Jos haluamme säilyttää, ed. Skinnari, eurooppalaisen eläkejärjestelmän lopputuleman myös Suomessa, on aivan selvää, että työeläkejärjestelmän rakennetta täytyy lähteä radikaalisti muuttamaan siten, että omavastuu nousee. Se on ainoa keino, että kykenemme tämän järjestelmän säilyttämään.

Mitä tulee käsiteltävänä olevaan lakiesitykseen, totean saman kuin ed. Kemppainenkin, että yksikään sosialidemokraattien edustaja perustuslakivaliokunnassa ei jättänyt asiaa koskien eriävää mielipidettä. Ed. Laine oli tässä suhteessa ainoa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean vain sen, että tehdyllä tupolla sosialidemokraatit aikaansaivat tilanteen, jossa kaikkien työttömyysturvaa pantiin maksamaan työttömät, yrittäjät, eläkeläiset, viljelijät ja kaikki sellaiset, joilla ei ole mitään asiaa itse työttömyyskassoihin. Onko tämä nyt sitten, ed. Skinnari, tasapuolista?

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Kauppisen puheenvuoroon viitaten vastaan ed. Skinnarille, kun hän puheensa alussa yritti vakuuttaa, että TEL-eläkejärjestelmä tähän mennessä olisi ollut vakuutusluontoinen, että eihän näin ole ollut. Tänä vuonna ei rahastoidu yhtään maksetuista TEL-maksuista, vaan kaikki menee. Ennen kuin TEL-maksu tulee käyttöön, niin näin ei ole tapahtunut. Edellisenä vuotena oli vain 4 prosenttia. On turha korostaa sitä, että tämä olisi jotenkin valmiiksi ansaittua. Se on ehkä luvattua kyllä, mutta paljonhan tässä yhteiskunnassa on tehty katteettomia lupauksia.

Me emme sinällään haluaisi tähän puuttua. Haluaisimme, että eläkkeet pystyttäisiin maksamaan, mutta on aivan oikein, että vähitellen TEL-maksu on tulossa myös työntekijöille. Tähän tulee vakuutusluonteisuutta, ja silloin tällainen epäoikeudenmukaisuus, joka peruseläketurvan ja työeläketurvan välillä on, kapenee.

Viittaan siihen, mitä ed. Stenius-Kaukonen aikaisemin sanoi, että hänen halunsa olisi kovasti leikata ylimpiä TEL-eläkkeitä. Siihen meilläkin olisi tavoite, mutta jos tähän tulisi selvä vakuutusluonne ja kun eläkkeet eivät ylitä tiettyä tasoa, silloin suomalaisen vakuutusjärjestelmän kokonaisuudessaan voisi hyväksyä, johon

kuuluisi kansaneläkkeiden peruseläketurva ja lisäksi yhä selvemmin vakuutusluontoinen työeläketurva. Ei meillä sitä vastaan mitään ole.

Ed. Skinnari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin erot, mitkä työeläkejärjestelmässä ja työeläkkeissä ovat, johtuvat siitä, että meillä on liian suuret palkkaerot. Sehän on tämän ongelman ydin. Meillä on vähän tällainen afrikkalainen järjestelmä, että kun päästään itsenäisiksi, pitää olla valkoinen mersu ja iso palkka. Tämä on se perusongelma.

Mitä tulee järjestelmään, täytyy oikein kertauksenomaisesti todeta se, että työeläkejärjestelmä on rahastoiva järjestelmä, jossa eläkevastuut ovat tällä hetkellä noin 130 miljardia markkaa. Eläkkeitä maksetaan tänä ja ensi vuonna noin 25 miljardia markkaa. Kansaneläkejärjestelmä ei ole rahastoiva, vaan maksuilla kerätään — siinäkin palkansaajan työn pohjalta ja lisäksi valtio yhä enemmän ottaa osaa: 17 miljardia markkaa — kerätään se, mitä maksetaan. Tämä on tietysti ihan erilainen järjestelmä. (Ed. Kemppainen: Ettekö hyväksy kansaneläkejärjestelmää, niinkö?)

Elinkeinoelämän ylivelkaantumisen takia, siitähän tässä nyt on kysymys, kaikilta tahoilta yritetään kerätä rahaa, että yrittäjäparat pystyisivät velkojen korot maksamaan. Sen verran voisin teitä puolustaa tässä asiassa, että tämä ongelma on tullut siitä, että tätä EY:n neljättä vapautta eli pääomien liikkumisen vapautta suomalainen yritysjohtaja ei osannut käyttää oikein. Eikä siihen voi kukaan pakottaa. (Ed. Kemppainen: Sosialidemokraattien hallituskaudella!) — Nimenomaan sillä kaudella, kun oltiin, ei osannut käyttää oikein, se on tämä perusongelma.

Mutta kun täällä nyt on ministerikin paikalla, niin olisi hyvä kuulla, onko sosiaali- ja terveysministeriössä laskettu, kuinka paljon tänä vuonna on sosiaali- ja terveysministeriön pääluokasta leikattu. Meidän laskelmiemme mukaan se olisi noin 9 miljardia ja ensi vuoden osalta noin 10 miljardia markkaa. Pitävätkö nämä luvut paikkansa? Tässähän on miljardin paketti, joka ei liity sosiaali- ja terveysministeriön pääluokkaan, koska se ei juuri valtion menoja lisää eikä vähennä. Tässä nyt nimenomaan tuetaan elinkeinoelämää niin kuin monissa muissakin esityksissä.

Sosiaali- ja terveysministeri Huuhtanen: Arvoisa puhemies! Kun aivan lyhyen aikaa olen voinut seurata tätä keskustelua, niin on varmaan syytä kertoa joistakin yleisistä linjoista, ei välttämättä pelkästään käsittelyssä olevaan asiaan liittyen, vaan laajemminkin. Tämä asia, joka meillä on käsiteltävänä, johtuu luonnollisesti siitä, että meillä on yleiseen taloudelliseen tilanteeseen liittyen säästämispakko. Ne säästötoimet, jotka on tehty, näyttävät vaikuttavan sen suuntaisesti, että yleinen taloudellinen tilanne saadaan hallintaan, saadaan korot alas ja saadaan mahdollisesti uusia työpaikkoja. Kaikki säästöt ovat olleet vaikeita tehdä, se on aivan selvä.

Mitä tulee ed. Skinnarin kysymykseen, kuinka paljon säästöjä tälle vuodelle on, niin olemme laskeneet hallinnonalan säästöinä budjetissa olevan noin 3,4 miljardia markkaa. Lisäksi ylimääräisillä sosiaaliturvamaksuilla peritään tänä vuonna kansalaisilta runsas 5,5 miljardia markkaa ja sairauskuluvähennyksen poistaminen nostaa valtion verotuloja vuositasolla 1,3 miljardia markkaa. Mitkä näistä lasketaan varsinaisiksi säästöiksi tai leikkauksiksi, on käsittelykysymys.

Mitä tulee ensi vuoden budjettiin, budjettiesitykseen on tähän saakka tehty sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan etuisuuksien ja palvelutason leikkauksia sekä hallintoon ja rahoitukseen kohdistuvia ratkaisuja yhteensä 10—11 miljardin markan verran. Nämä ovat niitä markkamääriä.

Tämä kaikki kertoo siitä, että todella olemme liikkuneet huomattavissa markkamäärissä, mutta kun kuuntelin sitä, miten näitten vaikutus on arvioitu, niin siinä ollaan aivan ilmeisesti hieman hakoteillä. Meidän pikaisen laskelmamme mukaan kaikki säästöpäätökset ja verotuksen muutokset näyttävät kohdentuvan yhteisvaikutukseltaan verraten tasaisesti eri tulotasoille. Suhteelliset menetykset alimmilla tulotasoilla ovat olleet jopa muita vähän pienemmät, ja se johtuu siitä, että perustoimeentuloturvan vähimmäistasoon ei ole puututtu. Kaiken kaikkiaan myös verotusvaikutukset ja -muutokset ovat verraten tasaiset eri tuloluokissa.

Sitten täällä on voimakkaasti asiasta poiketen hyökätty maatalousyrittäjien sosiaaliturvaa vastaan. On ensin muistettava se, että nämä päätökset, jotka tässäkin salissa on tehty, ovat monilta osilta liittyneet maataloustulosopimukseen eli osa maataloustuloa on siirretty sosiaalietuisuuksiksi, mikä ei ole mikään uusi asia suomalaisen sosiaaliturvan järjestämisessä. Yhtä hyvin voisi sanoa — enkä tätä sano millään pahalla — että työttömyysturvassa palkansaajien osuus on vain

5,5 prosenttia ja kaiken muun maksavat valtio ja työnantajat yhdessä. (Ed. Kemppainen: 3 prosenttia, kun vähennys otetaan huomioon!) — Aivan. — Eli käytäntö, mikä koskee maataloutta, on ymmärrettävä myös tätä taustaa vasten. Oma arvioni on, että näistä säästöistä puhuttaessa kaikkein suurin vaikutus on sairausvakuutuskorvauspuolella ja se on ollut ehdottomasti kipein asia.

Mitä tulee tähän indeksiratkaisuun, pidän sitä näissä vaikeissa olosuhteissa oikeudenmukaisena ja siedettävänä, mutta rehellisyyden nimessä on sanottava, että ei kukaan näitä tee kuin pakon edessä, ja sellaisen pakon edessä olemme juuri tämän taloudellisen tilanteemme takia, johon esimerkiksi sosialidemokraattisella eduskuntaryhmällä on kyllä oma huono perintönsä.

Ed. Vuorensola (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Palaisin myös hiukan keskusteluun MYEL-järjestelmästä. Vanhana tulopoliitikkona ja nimenomaan maataloustulopoliitikkona toteaisin itse asiassa sen saman, minkä ministeri edellä totesi, että MYEL-järjestelmän luominen on ollut yksi osa tulopolitiikkaa, ja se on merkinnyt käytännössä sitä, että on pyritty hoitamaan asiaa sekä tulomielessä että rakennemielessä ja vieläpä niin, että siihen on yhteensovitettu kansaneläke. Tällä tavalla on siitä saatu kokonaisuus, jota tällä hetkellä ehkä voidaan hiukan arvostella ja arvioida, mutta siinä tilanteessa, kun tämä järjestelmä luotiin, se oli varsin perusteltu. Nyt täytyy myös muistaa viime vuosien kehitys. Koko ajan perusprosenttia on myös vähitellen nostettu siinä suhteessa kuin tavallaan rakennepoliittinen ongelma on helpottanut.

Ed. Skinnarille toteaisin vielä, kun hän puhui siitä, että viljelijät voisivat saada eläkettä enemmän, jos maksaisivat enemmän, että täytyy muistaa, että aikaisemmin MYEL-maksulla oli selkeä katto. Sitä ei voinut maksaa tiettyä rajaa enempää, vaan siinä oli todella selkeä katto. Nyt tämä katto on poistettu ja tältä osin myös perusteita nostettu parina kolmena viime vuotena aika voimakkaasti, ja se on antanut myös mahdollisuuden viljelijöitten omaehtoisesti omaa eläketurvaansa kohottaa.

Ed. Alho (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron sen vuoksi, että mielestäni edustajat Kemppainen ja M. Laukkanen kumpikin syyllistyivät sellaiseen tulkintaan perustuslakivaliokunnan lausunnosta, että sitä on ehdottomasti oikaistava sen vuoksi, että heillä on aivan erilainen käsitys perustuslakivaliokunnan roolista kuin yleensä kansanedustajilla tuntuu olevan. Me käsittelemme asioita säätämisjärjestyskysymyksinä emmekä ota kantaa siihen, onko jokin laki hylättävä vai hyväksyttävä. Kun te sanotte, että emme ole jättäneet eriävää mielipidettä valiokunnan lausuntoon, niin siitä ei suinkaan voi tehdä sellaista johtopäätöstä, että olisimme asian hyväksymisen kannalla tai että se mielestämme olisi hyvä lakiesitys.

Perustuslakivaliokunnan jäsenten tehtävä, ovat he hallituspuolueesta tai oppositiosta, on mielestäni hyvin tarkoin seurata perustuslain kirjainta, sitä tulkintalinjaa, joka valiokunnassa on omaksuttu, pitää huolta kansalaisten oikeusturvasta ja tältä pohjalta tehdä ratkaisuja. Se ei ole mikään sellainen paikka, jossa vain sen takia, että istutaan hallituksessa, ollaan hallituksen ehdotusten kannalla, ja sen takia, että ollaan oppositiossa, ollaan vain vaikeutettujen säätämisjärjestysten kannalla. Minusta on kohtuutonta, että perustuslakivaliokunnan jäsenet itse syyllistyvät tämän kaltaiseen keskusteluun.

Lisäksi voisin sanoa ministeri Huuhtaselle olevani pahoillani siitä, että vieläkin ministeri Huuhtanen, joka voisi olla vapaa kaikista niistä rasitteista, joita monella jo kauan hallituksessa istuneella on, viitsii keskusteluissa tuoda esille sen, kuka nyt on syyllinen mihinkin tilanteeseen. Kun maassa on tällä hetkellä 400 000 työtöntä, kansantalouden ongelmat ovat mahdottoman syvät, on täysin hedelmätöntä keskustelussa siitä, kuka on syyllinen. Nyt pitäisi katsoa, miten suomalaista sosiaaliturvaa ja työeläkejärjestelmää ja muutakin kehitetään, ja nähdä, onko tässä linjaristiriita. Mielestäni on olemassa selvä linjaristiriita.

Ed. O. Ojala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ministeri Huuhtasen puheenvuoron johdosta. Minäkin hämmästelin sen sävyä, mutta ehkä ministeri kokemuksen myötä jättää muun likaisen työn tekemisen edustajakollegojensa tehtäväksi ja keskittyy ministerin tehtävään.

Kun ministeri sanoi, että maassa on säästämispakko ja ratkaisut on pyritty tekemään oikeudenmukaisesti, niin voiko ministeri käsi sydämellä niin väittää? Esimerkiksi TEL-indeksileikkuri, joka tehdään, merkitsee sitä, että todella alle 2 000 markan sairauspäivärahassa tulee itse asiassa pakkasen puolelle menoa, koska indeksitarkistus tehdään vain rajatusti. Onko se

oikeudenmukaista ministerin käsityksen mukaan?

Edelleen ministeri sanoi, että säästöt, leikkaukset, taksojen ja maksujen nostot sekä veron kiristykset on tehty siten, että vaikutukset ovat jakautuneet tasaisesti eri tulotasoille. Olen aikaisemminkin täällä todennut, että kun täällä puhutaan yleensä keskimääräisyyksistä tai siitä, miten se keskimäärin jakaantuu, jää huomioimatta täysin se, miten eri väestöryhmät, esimerkiksi sairaat, joutuvat säästöjen ja nipistysten kohteeksi. Nimittäin on aivan selvää, että nimenomaan vanhuksiin, jotka sairastavat paljon, monet näistä leikkauksista kohdistuvat huomattavasti kipeämpinä kuin esimerkiksi terveisiin työssä käyviin, vaikka tulotaso voi olla sama.

Ed. Laine (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täällä talossa on sellainen sääntö, että ministereitä ja edustajatovereita pitää kohdella asiallisesti. Haluaisin kuitenkin nyt poiketa hieman tästä vaatimuksesta, sillä mielestäni, ministeri Huuhtanen, te olette hyvin kaukana tavallisen ihmisen elämäntilanteesta ja jostakin syystä ette tunnu ymmärtävän ettekä käsittävän tai halua tunnustaa sitä eduskunnalle. Teidän käsityksenne, että menetykset ovat suhteellisen pieniä ettei kosketa lainkaan perusturvan tai lakisääteisen toimeentuloturvan alla oleviin tuloihin ja etuuksiin, on väärä. Esimerkiksi nyt esillä olevalla asialla kosketaan, takuulla kosketaan, näihin etuihin. Samoin tekee se 3 prosentin savamaksulisäys, joka on tulossa. Kysymykseni kuuluu: Miksi te, ministeri Huuhtanen, olette tukemassa tällaista linjaa, joka merkitsee käytännössä sitä, että te olette hukanneet sen perinnön, jonka Santeri Alkio on keskustalle antanut?

Ed. Skinnari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sen verran voin nyt tunnustaa, kun jouduin noin 15 puheenvuoroa kuuntelemaan siitä, mikä on palkansaajan sosiaaliturva ja millä tavalla siihen keskustassa suhtaudutaan, että jonkin verran kärjistyneesti esitin asian myös maatalousyrittäjien osalta. Sen tein ihan hyvillä mielin siinä mielessä, että kyllä palkansaajan työ, jonka hän tekee toisen määräyksen alaisena, on yhteiskunnan ydin, jolla vientiteollisuus nousee ja jolla koko yhteiskunta pitkälle hyvinvointiaan rakentaa. Silloin kun sitä vastaan hyökätään ja sillä hankittua sosiaaliturvaa vastaan hyökätään, olen järkähtämättömänä siinä kuin muuri ja kaikin käytettävissä olevin keinoin tulen sitä puolustamaan, niin kuin ehkä kävi ilmi. Myönnän toki, että tulopoliittisissa ratkaisuissa on näin sovittu. Mekin olemme eduskuntaryhmässä hallituskausina olleet näitä sopimassa ja ihmettelemässä, että kaikenlaisia sopimuksia tehdään.

Tämä on johtunut osittain siitä, että esimerkiksi maatalouspuoli on ollut maatalousyrittäjien ja valtiovallan keskinäinen asia, johon palkansaajajärjestöt eivät ole halunneet puuttua, vaan on katsottu, että se on heidän sisäinen asiansa, vaikka siinä on selvästi ollut näköpiirissä se, että MTK neuvottelee maa- ja metsätaloushallinnon keskustalaisten virkamiesten kanssa ja sopii siitä, paljonkohan me tänä vuonna panisimme valtion maksettavaksi. Yleensä se alkaa luvusta 100 ja päättyy lukuun 50 eli pannaan homma puoliksi.

Sama on tietysti MYEL-järjestelmän kohtalo. Siinä minä lähinnä haluan peräänkuuluttaa oikeudenmukaisuutta yrittäjien kesken. Kyllä länsieurooppalaisessa systeemissä, mihin Suomi on menossa, pitää olla oikeudenmukainen systeemi kaikkien yrittäjien kesken. Tässä tullaan siihen, että maatalousyrittäjän pitää pikkuhiljaa ruveta yhä enemmän vastaamaan omasta sosiaaliturvastaan ja sen rahoituksesta.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Sosiaali- ja terveysministeri Huuhtanen: Arvoisa puhemies! Ed. Alholle haluaisin vain sanoa, että ei puhettani niin pitänyt ymmärtää, että halusin syyllistää. Sanoin vain, että sosialidemokraattisella eduskuntaryhmällä on oma osuutensa tähän tilanteeseen aikaisempien vuosien päätöksien pohjalta. Me olemme todella kaikki tässä yhteisessä veneessä ja tähän on löydettävä mielestäni mielellään yhdessä myös ratkaisu. Tosin näyttää aivan selvästi siltä, että oppositio ei halua hyväksyä tätä tosiasiaa, että meidän on säästettävä, ja hallituksen on pitänyt se tosiasia tunnustaa.

Ed. Ojala sanoi, että on väärin vertailla eri tulotasoilla näitä vaikutuksia. Se on kuitenkin yksi tapa tehdä näitä vertailuja, emmekä ole ehtineet kovin pitkälle analyyttisiin pohdintoihin pienryhmittäin näissä vaikutuksissa. Kuitenkin tiedossani on, että ns. väliinputoajia on. En pyri

sitä edes kieltämään. Se, miksi tällaista tapahtuu, on pitkälti kiinni myös siitä, että nyt valmistelutyöhön ja säästöpäätöksiin jäi harmittavan vähän aikaa valmistautua ministeriön puolelta. Tämäkin osiltaan selittää ne päätökset, joissa väliinputoajia löytyy.

Ed. Laine, en missään tapauksessa ole yrittänyt selittää, että menetykset ovat suhteellisen pieniä. Luettelin nuo markkamäärät, ja ne ovat mielestäni kyllä huomattavan suuria summia. Siinä suhteessa en pyri kiertelemään vastuutani. Minun tehtäväkseni on valitettavasti jäänyt tehdä nämä sosiaalipuolen leikkaukset, jotka on asetettu yleisen hallituspolitiikan tavoitteiden linjaan, ja siihen ovat kuuluneet myös säästöt omasta pääluokastani.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauspuheenvuoroni osassa, jossa käsittelin sosialidemokraattien käyttäytymistä perustuslakivaliokunnassa säätämisjärjestysasiassa, oli vastaus siihen kritiikkiin, jota myös tätä säätämisjärjestystä kohtaan esiintyi ed. Skinnarin puheessa ja erityisesti ed. Stenius-Kaukosen puheessa sekä myös sosialidemokraattien puheenvuoroissa valiokunnassa.

Mutta sitten toiseen asiaan. On kyllä uskomatonta, että jokainen sosiaalipoliittinen asia sosialidemokraattien taholta tässä salissa käännetään maatalouspoliittiseksi kysymykseksi. Ette te ole uskottavia tässä. Maataloustulo on 3 prosenttia kansantulosta, ja sillä ei kyllä näitä kysymyksiä ratkaista.

Maatalouseläkeläisten osuus kansaneläkeläisistä on 1/3, joka vastaa aika tarkkaan heidän prosentuaalista osuuttaan sinä aikana, kun he kaikki olivat aktiivisti työelämässä. Sen takia maatalousyrittäjien eläkkeitä joudutaan maksamaan yhteisistä varoista, että nykyisin heitä ei ole maksamassa niin paljon kuin muita. Heidän eläketasonsa on kuitenkin pienin työeläketaso. Väittäisin, että he ovat tehneet tässä yhteiskunnassa kovinta työtä ilman työaikoja ja sosiaaliturvaa pitkään. Kun te säästöesityksiä tuotte, niin ette te ole uskottavia, kun te luulette, että joka ikinen asia ratkaistaisiin sillä, että maatalousyrittäjiltä sosiaaliturva otettaisiin pois. Vaikka jokainen heistä listittäisiin yksitellen, työntekijän asema ei tässä yhteiskunnassa paranisi. Tämä on tällainen jotenkin rasistinen mielipide, jolloin etsitään tekosyyllisiä vähän niin kuin sodan aikana Saksassa juutalaisia. Eli olipa mitä tahansa yhteiskunnassa, niin syyllinen etsittiin muualta.

Ed. M. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron myös ed. Alhon käyttämän puheenvuoron pohjalta. Halusin todeta hänelle vain sen, että perustuslakivaliokunnan tehtävänä on todellakin ottaa kantaa ja arvioida vain säätämisjärjestystä. Siltä osin yhtä valiokunnan jäsentä lukuunottamatta kaikki olivat sitä mieltä, että käsiteltävänä olevaa lakiesitystä ei voida jättää lepäämään. Siis myös sosialidemokraattien edustajat allekirjoittivat tämän lauseen, että "tällainen indeksitarkistuksen leikkaaminen merkitsee nyt tarkoitettujen perusturvaetuuksien suuruuden sellaista vähäistä tarkistusta, jota valiokunta piti edellä selostetussa kannanotossaan mahdollisena ilman lepäämäänjättämismahdollisuutta", sekä sen, että "indeksitarkistuksen leikkaaminen johtaa joka tapauksessa - - perusturvaetuuksien markkamäärän korottamiseen". Tämä on joka tapauksessa tämän lakiesityksen lopputulemasta tosiasia.

Ministeri Huuhtanen palautti aivan oikealla tavalla ja välttämättömästi tavallaan talouskehityksen jälleen kerran tähän keskusteluun pöytään. Vaikuttaa siltä, että täällä on jälleen nousemassa ilmapiiri, että Suomen kansantalous ja valtiontalous eivät tarvitsekaan näitä säästöjä, kun nyt on pikkuhiljaa saatu aikaan esimerkiksi korkomarkkinoilla hyvin merkittävää korkojen alentumista, nimenomaan valtiontalouden säästöjen toimesta. Tätä kehitystä vasten täytyisi aina muistaa myös, ed. O. Ojala, että jos säästöjä ei tehdä, mitä siitä seuraa. Siitä seuraa varmasti Suomen kansantalouden tuho.

Rouva puhemies! Tässä mielessä olisin vielä todennut sen, että myös tehty tupo, tulopoliittinen ratkaisu, oli tätä talouspoliittista kehitystä vasten rakenteellisesti aivan väärä. Sehän ei suosinut säästöjä, vaan halusi tässä tilanteessa nostaa veroja ja välttää säästöjä, mikä oli perusteellisesti ja rakenteellisesti väärin tähän suhdannetilanteeseen nähden.

Ed. K a u p p i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä ed. Skinnari toi esiin maatalouspolitiikkaan ja MYELiin liittyvistä asioista, niin en malta olla jatkamatta siihen tai ihmettelemättä sitä, että tässä salissa ei koskaan tuoda esiin, paljonko maksaa valtiolle tuporatkaisu per kapita tai per tehty työtunti jne. Ihmetellä täytyy, että niitä ei koskaan ole voitu laskea eikä niistä tässä salissa ole voitu puhua.

Voi myös ihmetellä, mikä on silloin teidän edustamienne näkökantojen pohjalta kansalli-

nen solidaarisuus. Onko se vain, että te olette niitten asialla, jotka ansaitsevat ja joilla asiat ovat paremmin? Mutta niille, jotka ovat isänmaatamme rakentaneet, puolustaneet, leipää teidänkin vanhempienne suuhun olleet antamassa ja kenties teillekin tuottamassa sitä raskaalla työllä ja huonoilla välineillä jne. huonoissa olosuhteissa te olette edelleen niin kitkeriä ja katkeria, näille ihmisille, että te ette siitä murroksesta pääse ikinä eroon? Luulisin, että puutetta ette ole lähimpinä vuosikymmeninä varmaan nähneet. Asenteenne varmaan juontaa juurensa 30-luvun pula-ajoista ja sota-ajoista, jolloin kenties maaseudulla oli paremmin asiat kuin monilla muilla. Ihmetellä täytyy kuitenkin sitä kitkeryyttä, mitä vielä tänä päivänä teillä on.

Toisaalta täällä tuli esiin, että maanviljelijöissä on nyt paljon ikääntyneitä eläkeläisiä. Siltäkin pohjalta voi vain kysyä, mikä meidän oma moraalimme on odottaa, että kun meitä on paljon eläkkeellä, meidän lapsemme maksavat meidän eläkkeitämme. Entä jos he käyvät sitten meistä tällaisia keskusteluja kuin mekin täällä käymme?

Ed. Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt ministeri Huuhtanen häipyi salista. Minua ärsytti hänen hokemansa, joka toistuu täällä aina, että olemme kaikki yhteisessä veneessä, ikään kuin hallituksen politiikassa olisi tämmöistä yhteisvastuullisuutta havaittavissa. Juuri puoli tuntia sitten kuulin, että hallitus on päässyt sopuun pääomatuloverotuksesta, joka on todellakin tätä vasten tarkasteltuna, mistä nyt puhutaan, aivan törkeää tulonsiirtoa niille, joilla on suuria pääomatuloja. Tässä puhe yhteisestä veneestä on kyllä hyvin harhaanjohtava. Tästähän me juuri keskustelemme, että leikkaukset ja säästöt pitää todella tehdä oikeudenmukaisesti eikä kajota näiden ihmisten tuloihin, joilla on aivan minimitulot.

Olisin perännyt ministeriltä selvitystä kaikkien näiden uusien verojen ja leikkausten yhteisvaikutuksista pienituloisten ihmisten elämään. Myöskin voisi edellyttää, että perustuslakivaliokunnassa huomioitaisiin yhteisvaikutus eikä otettaisi yksittäisiä asioita, joita tulkitaan siten, että niiden vaikutus on vähäinen, kun yhteisvaikutus on todella mahtava pienituloisten ihmisten kohdalla.

Ed. Koskinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron lähinnä ministeri Huuhtasen puheenvuoron johdosta. Hän väitti, että oppositio ei tunne vastuuta säästöistä eikä kansantalouden tilasta. Näinhän asia ei ole. Me olemme tunnustamassa sen, että kansantalouden kantokyky on todella pahasti romahtanut, suurelta osin tietysti hallituksen virheellisen talouspolitiikan johdosta, mutta joka tapauksessa näissä syövereissä ollaan. Oleellistahan tässä tilanteessa on se, että tämä yhteinen rasitus jaetaan mahdollisimman oikeudenmukaisesti. Tältä kannalta on tätäkin hallituksen esitystä arvosteltu ja kritisoitu.

Mitä tulee eläkkeisiin, niin siellähän tämä kattamaton eläkevastuu varsinkin julkisen sektorin puolella on todella valtava. On sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden kysymys, että pystytään rakentamaan eläkejärjestelmä sellaiseksi, että se todella turvaa maksettavat ansaitut eläkkeet myös tulevina vuosikymmeninä. Tässä suhteessa on ollut ymmärrettävää se, että palkansaajajärjestöt ovat olleet valmiita hyvin pitkälle myönnytyksiin eläkejärjestelmistä sovittaessa. Ne ovat olleet valmiita myönnytyksiin myös indeksijärjestelmiä tarkistettaessa.

Nyt kaivattaisiin sosiaali- ja terveysministeriöltä alttiutta ja innokkuutta tarkistaa koko indeksijärjestelmä, että löytyisi sellainen yhteinen malli, jolla sekä kansaneläkkeiden ja perusturvajärjestelmän etuuksia että ansaittuja eläkkeitä ja ansioturvajärjestelmän etuuksia tarkistettaisiin. Nythän on tällä menetelmällä menossa tilanne siihen, että työntekijöiden itsensä maksamat eläkemaksut nousevat jyrkästi ja samanaikaisesti heidän ansaitsemansa eläkepalkka pienenee, jos hyväksytään täysimääräisesti tämä matemaattinen linja, joka tässä väliaikaisessa vaiheessa on valittu.

Ed. Savolainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kemppainen, joka todennäköisesti on nyt poistunut salista, väitti puheenvuorossaan, että sosialidemokraatit vainoavat maatalousväestöä kuin natsi-Saksa juutalaisia, ja ed. Renko totesi, että niin tekee. Minusta se on kyllä aika rankka väite ja hyvin epäeettinen, oikeastaan mahdoton, joskaan en pidä sitä kovin mahdottomana puheenvuorona ed. Kemppaisen suusta.

Ministeri Huuhtanen puheenvuorossaan totesi, että me sosialidemokraatit olemme syyllisiä. Sehän pitää paikkansa. Sosialidemokraatit ollessaan kauan keskustapuolueen kanssa hallitusvastuussa joutuivat ostamaan tämän maan työtätekevälle väestölle sosiaaliturvan lukemattomilla erilaisilla tukiaisilla keskustapuolueen ryhmille. Siitähän on kysymys. Kun tähän maahan

rakennettiin päivähoitoa tai jotain muuta ansiotyössä käyvien ihmisten sosiaaliturvaa, niin sehän ostettiin ainakin kolme kertaa: ensiksi tupopöydässä, sitten budjettiriihessä ja kolmannen kerran syksyllä budjetin käsittelyn yhteydessä tässä talossa.

Minä olen nyt 14. budjettia valmistelemassa tässä talossa ja minä tiedän tämän ostomenetelmän, ja se näyttää hallitsevan aivan samanlaisesti nyt työssä kokoomuksen kanssa, ja viimeksi tämä iltalypsynäytelmä on näytelty pääomaverotusasiassa. Keskustapuolue on erinomainen puolue ajamaan omia etujansa ja marssittaa samalla lailla sosialidemokraatit kuin kokoomuksenkin. Jotta toinen hallituspuolueryhmä saa jotakin, niin se pitää ostaa teiltä vähintään kolminkertaisena etuutena maatalousväestölle.

Nyt kun ollaan purkamassa näitä etuuksia, niin puretaan niitä samassa mittasuhteessa. Siitä vain on kysymys.

Ed. Kauppinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Koskisen mainitsemiin eläkevajeisiin, mitä hän otti esille, sen verran tarkennukseksi sanoisin, että pelkästään julkisen sektorin eläkevaje tällä hetkellä on lähes 400 miljardia markkaa, mikä käytännössä tarkoittaa, että se on lähes 80 000 markkaa jokaista suomalaista kohti. Tätä ovat ne rahastot, mistä te puhutte. Ne ovat miinuksella tällä hetkellä.

Jos puhutaan tosiasioista, niin me olemme varsinaisen pommin edessä. Meidänkin nelihenkisessä perheessä tekee 4 x 80 000 markkaa, minkä me olemme eläkevastuuta velkaa yhteiskunnalle. Me olemme todellisuudessa, tämä sukupolvi, syömässä omien lastemme tulevaisuutta emmekä me tajua tätä sukupolvien välistä tilannetta, kuilua ja eroa. Täällä me vain riitelemme kenties joistakin sivuseikoista, kun asiat ovat hunningolla ihan jossakin muualla.

Ed. Turunen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Ed. Kauppinen lopetti puheenvuoronsa toteamalla, että täällä sitä vain riidellään joistakin sivuseikoista. Kyllä minä nyt ihmettelen todella, jos hän on vakavissaan sanojensa takana. Luettelen pienen listan siitä, miten eläkeläiset ja monet muut ovat nyt joutuneet säästämään, tinkimään tai muuten osallistumaan näihin säästötalkoisiin, joihin rikkaiden ja pääomatuloja omaavien ei tarvitse samassa suhteessa osallistua, sen ed. Kauppinen tietää.

Tänä vuonna yleinen sairausvakuutuksen korvaustaso alennettiin 50 prosentista 40 prosenttiin; tutkimuksen ja hoidon omavastuuosuus nostettiin 40 markasta 70 markkaan; matkakustannusten omavastuuosuus yhdensuuntaisesta matkasta nostettiin 30 markasta 35 markkaan; peruskorvattavien lääkkeiden, kliinisten ravintovalmisteiden ja perusvoiteiden omavastuuosuus nostettiin 35 markasta 45 markkaan; erityiskorvattavista lääkkeistä, joiden korvaustaso oli 90 prosenttia, se alennettiin 80 prosenttiin; käsikaupasta saatavien lääkkeiden korvaus lopetettiin; poliklinikkamaksu käyttöön 90 markan suuruisena; kokeilukunnissa puhuttiin myös röntgenmaksun käyttöönotosta mutta onneksi sitä ei sitten saatu; sairaaloiden ja terveyskeskusten hoitovuorokauden maksua korotettiin 87 markasta 115 markkaan; kotipalvelumaksut nousivat 15 prosenttia. Ja kuten me hyvin tiedämme, näitä palveluja käyttävät pääosin eläkeläiset ja lapsiperheet. Heidän kohdallaan nämä merkitsevät tuntuvia menojen korotuksia.

Sen lisäksi tänä vuonna verotuksessa tehtiin niin, että sairauskulujen verovähennysoikeus poistettiin; eläkeläisille säädettiin kansaneläkevakuutusmaksu, jota ei aikaisemmin ole ollut käytössä; ja edelleen eläkeläisten sairausvakuutusmaksua korotettiin 1,70 pennistä veroäyriltä 2,20 penniin äyriltä. Tämän lisäksi yli 80 000 äyrin osalta sairausvakuutusmaksu on 1.5. lukien 4,55 penniä äyriltä. Tämän mukaan suurimmillaan eläkeläisten verotus kiristyy tänä vuonna yli 10 prosenttia.

No, ei tämä tähän lopu. Lisää kuormaa tulee ensi vuodelle. Jos en nyt puutu siihen, mitä on tulossa eläketason nostoon ja heikennyksiin, niin on tämä indeksiasia, josta nyt puhumme, jossa siis vahvasti leikataan indeksikorotusta. Sen lisäksi ensi vuodeksi on luvassa edelleen lääkekorvausjärjestelmään heikennyksiä. Terveyskeskustai työterveyshuoltomaksu ollaan ottamassa käyttöön. Reseptilääkkeiden, perusvoiteiden, kliinisten ravintovalmisteiden jne. korvausta tullaan jälleen alentamaan: 50 prosentista 40 prosenttiin. Jo kertaalleen alennettujen elikkä 80-prosenttisesti korvattavien lääkkeiden korvaustasoa alennetaan 75 prosenttiin. Sen lisäksi matkakustannusten omavastuuosuutta tullaan jälleen nostamaan ja myös vuotuista ylärajaa. Samoin lääkekustannusten omavastuuosuutta esitetään nostettavaksi 2 500 markasta 3 700 markkaan vuodessa. Tämän lisäksi on tulossa rajut

korotukset kotipalvelumaksuihin. Maksun yläraja tulee poistumaan. Ja edelleen sälytetään eläkeläisillä tämä eläkeläisten oma raippavero. Kunnallisvero tulee nousemaan lähes joka kunnassa, pitkäaikaisen laitoshoidon kuukausimaksu nousee jne., jne.

Kun nyt sitten sanotaan, että puhutaan pienistä asioista, ed. Kauppinen, tai sivuseikoista, niin en minä tiedä, mikä se todellisuus on. Mikä on ed. Kauppisen todellisuus ja mikä minun todellisuuteni? Minusta se, että nyt vähimmäispäivärahan varassa olevien osalta myös indeksitarkistus jää vaillinaiseksi, on iso asia näitten kaikkien muitten asioiden rinnalla ja joukossa. Sen takia en voi pitää sitä miltään osin vähäisenä asiana.

Täällä ovat todellakin keskusta, kokoomus, RKP ja kristilliset hallituspuolueina ja, yllätys yllätys, myös vihreät valmiit hyväksymään tämän indeksileikkauksen (Ed. Kemppainen: Sen verran järkeviä!), joka tulee merkitsemään heikennyksiä ei ainoastaan eläkeläisille vaan myös monille muille ryhmille: äitiyslomalla oleville, vanhempainrahaa saaville, sairausvakuutuksen peruspäivärahan varassa oleville, näille kaikille.

Kun ed. Kauppinen lähes tunteenomaisesti puhui siitä, muistammeko me sotiemme veteraaneja ja niitä, jotka ovat itsenäisyyden maallemme taistelleet jne., niin muistutan siitä, että Sotainvalidien Veljesliiton kirjelmä on tullut myös meille valiokunnan jäsenille tiedoksi. He myös paheksuvat tätä indeksikorotuksen nyt poikkeuksellista leikkaamista. He toteavat, että tämä vaikuttaa myös heidän saamiinsa sotilasvammakorvauksiin. Sotainvalideille suoritetaan sotilasvammalain nojalla korvauksena vamman aiheuttamasta haitasta elinkorkoa ja elinkoron lisäksi korvataan esimerkiksi vamman aiheuttamia ylimääräisiä vaatekuluja, auton käyttökuluja erittäin vaikeasti liikuntavammaisille, opaskoirasta aiheutuvia kuluja sotasokeille ja sairaskuluja toimeentulon vaikeutumisen perusteella jne. Näitä kaikkia myös leikataan sen johdosta, että indeksitarkistus tehdään vaillinaisena.

Myös Kansallinen Eläkeläisliitto, joka on kokoomusta lähellä oleva eläkeläisjärjestö, kuten kaikki muutkin eläkeläisjärjestöt ovat lähestyneet meitä kansanedustajia ja ainakin sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäseniä ja esittäneet kritiikkiä tätä kohtaan ja kokevat tämän erittäin epäoikeudenmukaiseksi ja näkevät juuri sen tulevaisuudenuhan, mikä tähän hyvin periaatteelliseen kysymykseen liittyy. Nimittäin nyt työeläkemaksu palkansaajille on 3 prosenttia. Kun puolet nyt leikataan TEL-indeksistä, jotta ns. oikeudenmukaisuus toteutuisi, niin entäpä sitten, kun palkansaajien työeläkemaksu, joka varmasti tulee lähivuosina nousemaan, on esimerkiksi 13 tai 14 prosenttia palkasta? Tämä merkitsee sitä, että meille tulee mahdollisesti jo pelkästään tästä syystä negatiivinen TEL-indeksi eläkeläisille tulevina vuosina.

Arvoisa puhemies! Minä yritin ministeri Huuhtaselta perätä tietoa siitä, miten hallituksen giljotiinit, leikkurit ja raipat iskevät eri väestöryhmiä silmille tai korville, mutta ministeri Huuhtanen totesi, että kiireiden keskellä sitä ei ole ehditty laskea. Kyllä minä ihmettelen suuresti sitä, että tässä maassa tuntuu hallituksen taholta ja ministeriöissä ehdittävän laskea monenlaisia asioita, mutta on se aikamoinen tunnustus, kun todetaan, että hallituksella ei ole itse asiassa tietoa siitä, miten eri kansalaisryhmät kuten pienituloiset eläkeläiset, lapsiperheet ja paljon sairastavat näiden raippojen, säästöjen ja giljotiinien takia joutuvat kärsimään.

Arvoisa puhemies! Ei tämän lakiesityksen osalta voi muuta todeta kuin, että tämä se kolmannessa käsittelyssä hylätä.

Ed. Polvinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. L a i n e : Rouva puhemies! Kuten sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöön liitetystä perustuslakivaliokunnan lausunnosta käy ilmi, olin ainoa perustuslakivaliokunnan jäsen, joka katsoi, että hallituksen esitys on jätettävissä lepäämään sen takia, että se koskettaa lakisääteistä toimeentuloturvaa. En ole iloinen siitä, että olin ainoa. Päinvastoin olen murheissani, koska toivoin toisenlaista ratkaisua perustuslakivaliokunnassa. Ilokseni olen nyt havainnut sosiaali- ja terveysvaliokunnan tiimoilta, että siellä on ainakin itse hallituksen esitykseen nähden laajempaa vastarintaa, kuin oli pääteltävissä perustuslakivaliokunnan kannanotosta sinänsä. Tosin sehän ei kosketa asiasisältöä vaan säätämisjärjestystä.

Minkä vuoksi säätämisjärjestyksen osalta omaksuin mielipiteeni? Se perustuu nimenomaan siihen valtiopäiväjärjestyksen muutokseen hallituksen esityksen 234/1991 vp. pohjalta, jonka eduskunta aikanaan käsitteli. Silloinhan hallituksen esityksen perustelussa, joka sittemmin tuli eduskunnan kannanotoksi, sanottiin indeksitarkistukseen liittyen näin: "Jos suojalau-

sekkeen piiriin kuuluvan etuuden markkamäärät on lailla säädetty tarkistettaviksi esimerkiksi elinkustannusten nousua vastaavalla tavalla, velvollisuus indeksitarkistuksiin on katsottava lakisääteiseksi siitä riippumatta, mikä toimielin tai viranomainen vahvistaa korotuksen. Lakiehdotus perusturvaetuuksiin kohdistuvien lakisääteisten indeksitarkistusten leikkaamisesta olisi siten pääsääntöisesti suojalausekkeen alainen." Ne etuudet, jotka nyt ovat leikkauksen kohteena, kuuluivat nimenomaan ns. lakilistan piiriin.

Ed. Markku Laukkanen protestoi aiemmin esittämääni mielipidettä siitä, että tämän heijastusvaikutukset ulottuvat kauas. Puhuin tarkistuksesta 2, 3, 5, 10 tai 20 vuoden kuluttua. Ed. M. Laukkanen ei ehkä tarkoitustani ymmärtänyt, ja haluan nyt todeta, että tarkoitin nimenomaan sitä, että jos hyväksytään tällainen leikkauslinja, joka hallituksen esitykseen sisältyy, että indeksin noustessa laskentakaavan mukaan 1,9 prosenttia siitä otetaan huomioon vain 0,4 prosenttiyksikköä, niin tämän linjan hyväksyminen nyt ja sen jatkaminen merkitsee sitä, että reaalietu tulee olennaisesti ja kohtuuttomasti heikkenemään.

Vaikka sitten muutettaisiinkin vuoden tai kahden kuluttua tätä järjestelmää palaamalla aikaisempaan käytäntöön, niin tämä 1,5 prosenttiyksikön leikkaus on pysyvä. Se tulee jäämään, ei sitä missään palauteta, vaan se on aina seuraavan korotuksen perustana. Tässä mielessä väitän, että tällä ratkaisulla on kumulatiivinen vaikutus. Miten suurena se minäkin hetkenä arvioidaan, on tietysti aina puhujasta tai tutkijasta tai mielipiteen esittäjästä kiinni.

Täällä ed. Stenius-Kaukonen, jonka puheenvuoroa muutoinkin, kuten äsken kuultua ed. Outi Ojalankin puheenvuoroa, pidän kaikilta osin hyvin perusteltuna, kiinnitti huomiota suhtautumiseen ns. Jäätteenmäen ponteen. On tosiasia, että jostain kummasta syystä varsin monet asiantuntijat, lausunnonantajat, eivät kiinnitä huomiota siihen, mikä oli eduskunnan vastaus hallituksen esitykseen n:o 234/1991 vp. Sen sijaan monet asiantuntijat kyllä viittaavat siihen, mitä perustuslakivaliokunta lausui silloin mietinnössään. Esimerkiksi ns. Jäätteenmäen ponnen perusteellahan eduskunta edellytti, ettei kansanvakuutuksen ydinsisältöä heikennetä. Minusta tätä asiaa, josta ed. Stenius-Kaukonen puhui, on ryhdyttävä voimakkaammin peräämään ja eduskunnan on syytä pitää tästä kiinni.

Tässä on nyt yksi mutta. Minä en palaa siihen asiaan, josta ed. Aittoniemi on useasti huomauttanut, vaan siihen, miten suhtaudutaan eduskunnan ponsiin. Se, minkä lausunnon ne eduskuntaryhmät, jotka ns. Helteen ponnen olivat yksimielisesti täällä hyväksymässä, antoivat Tiitisen komitealle, ja minkä yhteenvedon Tiitisen komitea teki ja miten eduskunta tähän alistuu, on minusta hävytöntä. Eduskunta suostuu siihen, että sen tekemät ponneteivät ole minkään arvoisia tai korkeintaan ovat ohjeellisia, mutta ei kuitenkaan niin, että ne ohjaisivat esimerkiksi perustuslakivaliokunnan työtä tai perustuslakivaliokunnassa esiintyvien asiantuntijoiden selvitystä siitä, miten perustuslakia ja muita eduskunnan säätämiä lakeja on tulkittava. Minulla on sellainen käsitys, että kysymykseen ns. Helteen ponnesta pitää palata toisella tavalla ja asettaa ne ponnet, jotka valtiopäiväjärjestyksen hyväksymisen yhteydessä eduskunta edellytti otettavaksi huomioon, siihen asemaan, mikä niillä on. Ei mikään voi mennä niiden edelle.

Ed. Markku Laukkanen puhui asumistukiasiasta. Minä en päässyt perille, miten hän sen sai sovelletuksi tämän asian käsittelyyn. Mutta mikäli ed. M. Laukkanen tarkoitti sitä, että perustuslakivaliokunnan käsitellessä suhtautumista asumistukiasiaan, joka vielä on eduskunnassa ymmärtääkseni kesken, minä monien muiden ohella olin sitä mieltä, että se on mahdollista jättää lepäämään sen vuoksi, että siinä loukataan lakisääteistä toimeentuloturvaa, niin eihän tällaisen kannan esittäminen suinkaan sitä tarkoita, että jonkun asumistukietuuksien parantamista vastustetaan. Päinvastoin, hallituksen esityksen hyväksyminen tarkoittaa sitä, että hallitus saa leikata asumistukea. Uskooko täällä joku, että hallitus haluaa saada nopeamman valtuuden muuttaa asumistukipäätöstä sen vuoksi, että se haluaa korottaa sitä? Ei kai kukaan nyt niin usko, vaan haluttiin nimenomaan tällainen valtuus, jotta voitaisiin heikentää asumistukea. Tämä vastauksena ed. Markku Laukkasen puheenvuoroon, jota en voinut ymmärtää.

Ed. Skinnari kiinnitti huomiota tapaan, miten eduskunta nyt käsittelee asioita, jotka voivat olla lakisääteisen toimeentuloturvan suojan piirissä tai eivät ole riippuen tulkinnasta. Mielestäni ed. Skinnari oli kyllä siinä täysin oikeassa, että tällainen tulkinta itse asiassa kuuluisi olennaiselta osaltaan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle silloin, kun on kysymys lakisääteisen toimeentuloturvan, perusturvan, käsitteistöistä ja rajasta. Tämän ajatuksen edustajat Helle ja Laine myös liittivät perustuslakivaliokunnan mietintöön lii-

tettyyn vastalauseeseen, silloin kun käsiteltiin hallituksen esitystä n:o 234/1991 vp. Me olimme ed. Helteen kanssa sitä mieltä, ja vasemmistoliiton näkökanta oli tämä, mutta silloin ei ollut laajempaa kannatusta, mutta kun mielestäni ed. Skinnari on täysin oikeassa, niin tältäkin osin olisi syytä asioihin palata.

Aivan lopuksi haluan viitata perustuslakivaliokunnalle asiantuntijalausunnon antaneen professori Saraviidan lausuntoon, joka koskettaa esillä olevaa asiaa. Professori Saraviidan lausunnossa sanottiin näin: "Säätämisjärjestystä ajatellen merkittävät päivärahat ovat lakilistassa sairausvakuutuslaissa (364/63) tarkoitettu sairauspäiväraha sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan vähimmäispäiväraha, työttömyysturvalaissa tarkoitettu peruspäiväraha lapsikorotuksineen sekä ansioon suhteutetun päivärahan perusosa. Näihin päivärahoihin ei lepäämäänjättämiskiellon sovellettavana ollessa voi suorittaa nyt esitettyä 1,5 prosentin alennusta." Tämä oli siis professorin kuten eräiden muidenkin käsitys.

Ed. K a u p p i n e n : Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoron ed. O. Ojalan puheenvuoron johdosta. Hän ymmärsi joko vahingossa tai tahallaan väärin, mitä tarkoitin. En nimenomaan tarkoittanut hallituksen esityksen n:o 303 sisältöä eli substanssia mainitsemallani sivuseikalla, vaan sitä, mihin keskustelu täällä oli urautunut viimeisimpien puheenvuorojen yhteydessä, joita oli käytetty.

Ed. O. Ojalan kanssa olen täysin samaa mieltä, että hänen luettelemansa asiat ovat todella isoja ja kohdistuvat erityisesti ikääntyneisiin pieneläkeläisiin, jotka sairastavat. Valitettavasti ne leikkaukset tai lisävastuut, mainittakoon kummalla nimellä hyvänsä, kohdistuvat vielä nimenomaan alkuvuoteen erittäin painokkaasti niin, että monella on todellisia ongelmia selviytyä sen jälkeen. Sydän vereslihalla olen joutunut näitä asioita nielemään. Kyllä varsin hyvin ymmärrän ja tunnen näitä ihmisiä. Minun lähituttava- ja sukulaispiirissänikin on ihmisiä, joita tämä varmasti varsin hyvin koskettaa, joten tiedän kyllä ihan tarkkaan, mistä puhutaan.

Tiukka talouslinja on kuitenkin aiheuttanut sen positiivisen piirteen, joka täällä on tullut esiinkin, että korot ovat lähteneet laskuun varsin roimasti. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että se heijastuu myös asuntovelallisten asuntojen korkoihin, vuokralaisten vuokratasoihin tulevaisuudessa, myös aravavuokratalojen vuokratasoihin niitä alentavasti. Tämä kaikki on mielestäni positiivista. Meidän pitää muistaa myös se, ettei kaikki ihan niin huonosti ole. Mahdollisimman pikaisesti nämä asiat ja vääristymät pitää pyrkiä korjaamaan, mutta olemme tällä hetkellä todella niin sanotusti hätä kädessä. Ei ole aikaa miettiä näitä asioita tarkemmin ja niiden kohdentumista. Nyt on jotakin tehtävä, että saatiin korkotilanne hallintaan ja sitä kautta talouselämä elpymään.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! SMP:n eduskuntaryhmä on yleensä osallistunut varsin aktiivisesti keskusteluun silloin, kun on kysymys vähäosaisen ihmisen perusturvasta. Olemme lähteneet siitä, että tästä on turha keskustella. Se on sama, kuin puhuisi myydystä talosta kuin omanaan, koska kaik o mänt, niin kuin sanottiin Tuntemattomassa sotilaassa.

Ed. Laine peräili, miksi ryhmät ovat Tiitisen komitealle ehkä antaneet vääriä näkemyksiä. Minä olen ollut siellä kuultavana. Minä sanoin suoraan, en muista sanamuotoa, mutta viesti oli se, että sillä ponnella ostettiin vasemmistoliitto hallituksen erään sellaisen esityksen taakse, jonka kautta myytiin vähäosaisten turva, yhdellä ainoalla Helteen ponnella, jolla ei ollut mitään merkitystä. Se on sanottu siellä aivan selvästi.

Silloin kun näistä asioista keskusteltiin, minä sanoin täällä salissa, jos muistatte: "Minä haistan poliittisen petoksen käryn." Se tuli vasemmalta täältä, siis puhemiehestä katsoen oikealta, ja siirtyi tänne puolelle, ja välillä taas käytiin neuvotteluja. Näette, kuinka tässä asiassa kävi. Ponsilla ostetaan vain ryhmiä poliittisen päätöksen taakse, mutta nyt oli liian kova panos siinä kysymyksessä. Helteen mitättömällä ponnella myytiin vähäosaisen kansan edut ja nyt rokotetaan raskaasti.

Toisena asiana on ponnen osalta yleensä se, että vastaan änkyröivä yksittäinen kansanedustaja saa sellaisen lohdutukseksi ja sanoakseen omassa vaalipiirissään: "Katsokaa, kun sain ponnen." Ponsilla ei ole mitään merkitystä. Jos katsotaan eduskunnan pöytäkirjoista, minkälaisia ponsia täällä on hyväksytty, niin äärimmäisen minimaalinen määrä on johtanut minkäänlaiseen tulokseen. Siitä huolimatta täällä käydään ponsikauppaa. Tässä kysymyksessä oli vain liian kovat panokset. Valitettavasti vain ihmiset eivät, edustajat Taina ja ed. Stenius-Kaukonen, tiedä, mikä oli hinta, millä myytiin ihmisten perusturva.

Ed. H ä m ä l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Ei millään kiireellä eikä millään muotoseikoilla voida perustella sitä, että sosiaaliturvan heikennykset tehdään niin huolimattomasti ja kiireesti, että ne tavattoman epäoikeudenmukaisesti kohdentuvat. Eikä hallituspuolueiden edustajien kannata heittäytyä marttyyreiksi. Jos heidän sydämensä ovat vereslihalla, niin minäpä hieron niihin vähän suolaa lisää.

Pääomatulot vapautetaan lähes kokonaan veroista, metsänomistajien verotus tulee olemaan lähivuosikymmenenä erittäin lievää. Sen sijaan palkansaajien ja eläkeläisten verotus kiristyy tuntuvasti, ja kaikki sosiaalietuuksien heikennykset ja maksujen korotukset kohdistetaan juuri siihen samaan ryhmään. Eivät sosialidemokraatitkaan kuvittele, että ainoastaan maatalousyrittäjien verotusta rukkaamalla valtiontalouden ongelmat ratkaistaisiin, mutta on käsittämätöntä, että kun palkansaajien ja eläkeläisten käteen jäävät tulot pienenevät tuntuvasti, maatalousyrittäjät selviävät kuiville ja erityisesti suuria pääomatuloja saavat henkilöt tulevat vetämään verotusuudistuksen jälkeen tavattoman suuret voitot. Hallituspuolueiden kansanedustajien tahdosta syntyy tilanne, jossa pääomatulojen verotus muutetaan sillä tavalla, että yhä useampi pystyy muuttamaan vielä ansiotulonsa pääomatuloiksi, välttämään verot kokonaan. Se tulee merkitsemään sitä, että tulevina vuosina valtiolla on entistä vähemmän verotuloja käytettävissään ja se tulee entistä suurempiin sosiaaliturvan leikkauksiin tällä menolla joutumaan, ellette te ajoissa, arvoisat hallituspuolueiden kansanedustajakollegat, ymmärrä painaa einappia pääomatulojen verotukselle.

Ed. U k k o l a : Arvoisa puhemies! Minäpä hieron hieman suolaa SDP:n haavoihin. Eläkeläisten ja palkansaajien verotus kiristyy, sanoi ed. Hämäläinen. Niin kiristyy, tupopöydässä sitä kiristettiin. Ollaanko nyt tyytyväisiä?

Ed. Laineelle olisin sanonut, että LKP:n eduskuntaryhmä, kun oli ryhmänä Tiitisen komitean kuultavana, oli varmasti oman kantansa takana koko ajan, ja varmasti olisin halunnut suurempiakin ja nopeampiakin muutoksia presidentin valtaoikeuksiin kuin ed. Helteen ponsi sinänsä edellytti.

Kolmas asia: Minä en ymmärrä, miksi kaikki leikkaukset, kaikki supistukset, tehdään automaattisesti. Miksi niihin ei saada minkäänlaista porrastusta niin, että pienet päivärahat, pienet eläkkeet, perustoimeentuloturva saisivat edes tässä kriisivaiheessa täysimääräisen korotuksen? Miksi kaikki täytyy vetää läpi kautta linjan? Eivät eläkeläisetkään ole yhtenäinen ryhmä. Kyllä sieltä on varaa leikata yläpäästä, ja kyllä aivan hyvin voidaan antaa hallituksen esityksen toteutua suurten eläkkeiden kohdalla.

Kun seuraa ja lukee näitä vastalauseita, niin ero vasemmistoliiton ja sosialidemokraattien vastalauseilla on kuin yöllä ja päivällä. Minä kannatan lähestulkoon vasemmistoliiton kannanottoja näissä asioissa. Minä en ymmärrä sosialidemokraattien sosiaalipolitiikkaa. Iltalypsyllä siellä on oltu kaksikymmentä vuotta ja nyt ei olla valmiita luopumaan mistään, ei edes suurituloisten kohdalla.

Ed. H e l l e : Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi ainakin kahdennenkymmenennen kerran puuttui tähän kuuluisaan ponsiasiaan. Totean siitä ensinnäkin sen, että meidän ryhmämme käyttäytyminen ei ratkaissut sitä, astuiko valtiopäiväjärjestyksen muutos silloin voimaan vai ei. Siltä osin on turha syyttää meitä siitä. Tosiasia on, että suurin osa ryhmästämme kyllä kannatti sitä, mutta vaikka olisimme olleet toistakin mieltä, se olisi toteutunut.

Mitä itse ponteen tulee, mikään Tiitisen komitea ei kykene nollaamaan eduskunnan päätöstä. Tämä on ihan selvästi syytä pitää mielessä. Toiseksi ponnen henki liikkuu koko ajan siihen suuntaan kuin tarkoitettu on. Viittaan esimerkiksi tänään tulevan hallituksen esityksen käsittelyyn, hallituksen esitys n:o 317, jossa ehdotetaan valtiosääntöä muutettavaksi. Tosin tuo askel on hyvin, hyvin varovainen, mutta se on joka tapauksessa jossain määrin siihen suuntaan kuin ponteni kesäkuulta tänä vuonna kuin myös ponteni vuodelta 90 edellyttää, toisin sanoen siihen suuntaan, että eduskunnan päätös- ja vaikutusmahdollisuuksia lisätään, ja toiseksi niin, että tasavallan presidentin valtaoikeuksia vähennetään, mihin tosin tämä tänään käsittelyssä oleva ehdotus ei uskalla vielä puuttua, mutta siihen suuntaan ollaan kuitenkin vakaasti menossa huolimatta siitä, mitä ed. Aittoniemi täällä puhuu.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Arvoisa puhemies! Eduskunta hyväksyi seitsemän pontta valtiopäiväjärjestyksen muutoksen yhteydessä. Näistä ponsista kolme tuli vasemmistoliiton kanssa käytyjen neuvottelujen pohjalta. Mutta kuten ed. Helle totesi, se, että vasemmistoliitto tätä esitystä osaltaan tuki, ei vaikuttanut lain

kiireelliseksi julistamiseen, vaan se olisi tullut muutenkin hyväksytyksi.

Tässä on muitakin ponsia, mietinnöstäkin otettuja ponsia, jotka liittyvät käsiteltävänä olevaan asiaan. Luen niitä vielä. Olen ed. Jäätteenmäen ponnen lukenut, mutta täällä edelleen edellytetään: "- - Turvattuna etuutena eläketulon osalta pidetään kansaneläkelaissa - - tarkoitetun täyden kansaneläkkeen suuruista toimeentuloa ja että myös luettelossa mainittuja vähimmäisetuuksia vastaavia ansioon suhteutettuja etuuksia pidetään turvattuina sellaiselta osaltaan, joka yhdessä vähimmäisetuuden kanssa vastaa täyden kansaneläkkeen suuruista toimeentulotasoa."

Edelleen eduskunta edellytti, että "lainsäädäntötoimin ei heikennetä sellaisia palveluja, jotka perustoimeentuloa turvaavan merkityksensä vuoksi ovat rinnastettavissa edellä tarkoitettuun toimeentulon lakisääteiseen perusturvaan".

Vielä eduskunta edellytti, että "hallitus ei tuo eduskuntaan verolakiesitystä, jonka perimmäisenä tarkoituksena on valtiopäiväjärjestyksen sisältämä lepäämäänjättämismahdollisuus sivuuttaen heikentää toimeentulon lakisääteistä perusturvaa".

Kaikki nämä ponnet, mitkä eduskunnassa on hyväksytty, perustuslakivaliokunta on sivuuttanut, erityisesti kokonaisarvion tekemisen ponsien pohjalta. Kuten jo aikaisemmin sanoin, tulen toisessa käsittelyssä ehdottamaan, että asia lähetettäisiin takaisin perustuslakivaliokuntaan ja se ottaisi kantaa nimenomaan eduskunnan hyväksymien periaatteiden pohjalta asiaan vielä uudemman kerran ja katsoisi myös muita valiokunnassa käsiteltävänä olevia asioita kokonaisuutena kerralla, ettei kokonaisuuden osalta perusturva tule rikotuksi.

Ed. Kauppinen: Arvoisa rouva puhemies! Pyysin puheenvuoron ed. Aittoniemen puheenvuoron johdosta, jossa hän toi esiin ponsien merkityksen. Olen ihan samaa mieltä kuin hänkin, että ponsilla ja eduskunnan huomautuksilla jne. ei ole minkäänlaista merkitystä jatkon kannalta. Täällä tehdään paljon näennäistyötä. Koko meidän työskentelymme on pitkälti ns. näennäistyötä, kaiken maailman lakialoitteet, kirjalliset kysymykset jne., joilla ei ole muuta käytännön merkitystä kuin virkamiehiä työllistetään hirveä määrä. Tätä pitäisi paljon enemmän uudistaa kuin nyt suunnitelmissa on, mutta rohkeus puuttuu.

Sen sijaan eduskunnasta puuttuu mahdollisuus suunnata ja linjata koko yhteiskuntamme kehitystä, mihin me olemme sitä viemässä. Sellaiseen keskusteluun meidän pitäisi paljon enemmän käyttää aikaa kuin tämän tyyppiseen kinasteluun juupas — eipäs silloin, kun asian substansseissa ei pysytä.

Mitä ed. Hämäläinen puhui vereslihalle suolan ripottelemisesta ja hieromisesta, niin minun puolestani siihen jo vastauksen antoi takariviltä liberaalien kansanedustaja, joten en enää halua siihen puuttua.

Ed. Hämäläinen: Arvoisa puhemies! Suurimmat veronkiristykset tekee hallitus nimenomaan omilla toimillaan palkansaajille. Palkansaajat tulevat maksamaan euroopanennätyksen veroissa samaan aikaan, kun pääomatulot ovat euroopanennätyksellisen alhaiset. Tupopöydässä sovittiin ennätyksellisen suuriin hallituksen toimesta tuleviin veroihin muutama kymppi kuukaudessa lisää, mutta samalla torjuttiin useiden satojen markkojen heikennykset, jotka olisivat tulleet työttömyysturvaan, kun hallitukselle eivät kelvanneet ne muut säästöt, joita ammattiyhdistysliike auliisti olisi ollut valmis tarjoamaan, tukemaan ja myötävaikuttamaan. Minä pitäisin kuitenkin ratkaisua oikeudenmukaisena.

Pidän oikeudenmukaisena myös sitä, että työttömyysturvan rahoitus tapahtuu laajemmalla pohjalla kuin esimerkiksi sellaisena järjestäytymismaksuna, jota hallitus alun alkaen ajoi. Ammattiyhdistysliike tässä ratkaisussaan kirkkaasti asettui heikomman puolelle ja katsoi, että työssä käyvien on kannettava osavastuunsa myös työttömyysturvasta. Minä aivan ylpeänä puolustan veroratkaisua siltä osin.

Mutta kansalaista riistää Viinasen raippavero tänä vuonna, ensi vuonna sen korvautuu pakkolainalla, ja tulevaisuus tulee osoittamaan, että sitä ei koskaan saada takaisin. Työttömien turvaan ei näistä rahoista ole liiennyt. Palkansaajat joutuvat yhteisvastuullisesti ottamaan myös työttömistä vastuuta entistä suuremmassa määrin, ja siitä olen tuponeuvottelijoille ja ammattiyhdistysliikkeelle kiitollinen ja ylpeä heidän saavutuksistaan.

Ed. Taina: Arvoisa puhemies! Kiinnittäisin huomion tässä asiassa vain siihen, että esitys on myös niin sanotusti tupopöydässä sovittu ehdotus. Sopimuksessahan on myös erikoinen maininta siitä, että ammattijärjestöt lupau-

tuvat edistämään näiden asioiden läpimenoa eduskunnassa. Siitä voi tietysti olla monta mieltä, mitä järkeä sellaisessa ajatuksessa oli, mutta sopimuksen mukaisesti sitten SAK:nkin edustaja valiokunnassa esitti, että esitys hyväksyttäisiin.

Mielenkiintoinen piirre, mikä tähän liittyy, on tietysti se, että mm. sosialidemokraatit eivät noudata SAK:n pyyntöä. Sehän on ryhdikästä tietenkin siinä mielessä, että eduskuntahan lopulta näistä asioista päättää. Mutta se, mikä minua tässä asiassa kiinnostaa, on se, että jos sosialidemokraatit joskus tulevaisuudessa vielä ovat hallitusvastuussa, miten he mahtavat siinä tilanteessa suhtautua näihin ay-liikkeen vetoomuksiin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotus laiksi EFTA-valtioiden ja Israelin välillä tehdyn sopimuksen sekä siihen liittyvän Suomen ja Israelin välillä maataloustuotteiden kaupasta tehdyn pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 266
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 26

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 26.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa Kysymys on siis Israelin ja Efta-maiden välillä tehdystä vapaakauppasopimuksesta. Ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä todetaan: "Sopimukseen sisältyy Israelille asetettavia velvoitteita, jotka liittyvät miehitettyjen alueiden tuottajien ja viejien suorien kauppasuhteiden mahdollistamiseen Efta-valtioihin. Suomen ja muiden Efta-maiden lähtökohtana vapaakauppasopimusta koskevissa neuvotteluissa oli saada aikaan mahdollisimman pitkälti samanlainen järjestely kuin EY:n ja Israelin välillä on olemassa tässä asiassa. Sopimusneuvotteluissa pyrittiin varmistamaan mahdollisimman esteetön ja joustava kaupankäynti miehitettyjen alueiden viejien ja tuottajien kanssa sopimalla tätä koskevasta järjestelystä erikseen vapaakauppasopimuksen puitteissa."

Kun lähetekeskustelussa nostin asian esille, voin nyt todeta tyytyväisenä, että asia on ollut esillä. Se sisältyy itse sopimukseen. Koska tätä asiaa ei valiokunnan ulkopuolella olevan edustajan ollut mahdollista siinä vaiheessa tietää, voin todeta, että tämä on nyt selkeästi valiokunnan mietinnössä todettu. Toivon, että ulkoasiainvaliokunta myös jatkossa tulee seuraamaan, että asia hoidetaan juuri näin, että miehitettyjen alueiden kaupankäyntiä edistetään ja mahdollistetaan eikä sallita sitä, että Israel asettaa keinotekoisia rajoituksia, niin kuin tähän asti on tapahtunut.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotus laiksi peltoalan perusteella suoritettavasta vientikustannusmaksusta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 195
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 62

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 62.

Keskustelu:

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Kesannointipalkkiojärjestelmä on luotu viljan ylituotannon vähentämiseksi. Käytäntö on kuitenkin osoittanut, että tämä järjestelmä vuotaa. Nykyisessä kesannointipalkkiojärjestelmässä on epäkohtana mm. se, että kesannointiin valitaan helposti tuottavuudeltaan ns. kolmannen luokan pellot, ja lisäksi se, että kesannointipalkkio maksetaan myös sellaisissa tapauksissa, joissa viljelijä on vuokrannut kesannoimansa pellot sellaiselta maanomistajalta, joka ei itse viljelisi lainkaan peltojaan. Tällaisissa tapauksissa kesannointipalkkio maksetaan täysin turhaan, koska viljelty peltoala ei vähene lainkaan ja kesannointipalkkio vain valuu pellon vuokrana vuokranantajalle. Toisin sanoen valtio maksaa kesannoinnista mutta viljelyala ei supistu, pellon vuokraaja saa vuokratuloa ja ylituotanto ei vähene.

Arvoisa puhemies! Asian jatkokäsittelyssä tulen ehdottamaan lausumaa, että eduskunta edellyttäisi, että kesannointipalkkiojärjestelmää tarkistetaan siten, että ns. joutomaatasoiset pellot ja vuokramaat eivät kuuluisi tämän maksun piiriin.

Toinen seikka, johon haluan kiinnittää huomiota, ovat ympäristönsuojelulliset perusteet. Periaatteessahan pätee se, että mitä suurempi osuus peltopinta-alasta on nurmella tai viherkesantona, sitä vähemmän huuhtoutuu ravinteita vesistöihin. Nurmialan lisääminen helpottaa suojavyöhykkeiden järjestämistä huuhtoutumisen rajoittamiseksi. Käytäntö on kuitenkin osoittanut, että kun viljelijä on voinut 80 prosentin nurmialalla vapautua vientikustannusmaksusta, silloin hän on myös luopunut kokonaan viljelystä. Tästä syystä 80 prosentin tasoa voidaan pitää optimaalisena. Erityisesti tämä pätee Pohjois-Suomen olosuhteissa. Arvoisa puhemies! Tältä osin tulenkin ehdottamaan lain toisessa käsittelyssä, että 7 § hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisessa muodossa eli niin, että nurmisääntö on 80 prosenttia.

Ed. R i i h i j ä r v i : Arvoisa puhemies! Meillä on maataloustuotannossa ylituotantoa, niin kuin sitä on kaikissa kehittyneissä maissa. Kuitenkin moraalitonta on se, että me kaikki maat, joilla on ylituotantoa, tarjoamme sitä toinen toisillemme taikka sitten jätämme pellot viljelemättä, maksamme siitä, että niitä ei viljellä ja monella tavalla tätä asiaa yritetään hoitaa, kun kuitenkin maapallon todellinen tilanne on se, että 2/3 näkee nälkää ja 1/3 elää täydellisessä kurjuudessa. Parempi ratkaisu kuin se, mihin myös Gatt-neuvottelut tähtäävät, että rikkaat maat työntävät elintarvikkeita toinen toisilleen ja kipuilevat niitten kanssa, olisi se, että olisi yhteinen rahoitusjärjestelmä, jolla köyhille ja kurjille annettaisiin se, mikä rikkaitten pöydiltä jää käyttämättä. Se olisi ainoa oikea tie.

Mutta koska meillä on keskustan, kokoomuksen ja sosialidemokraattien tukemaa maatalouspolitiikkaa harjoitettu yhtä vinoutuneesti kuin muissakin maissa, me olemme nyt tässä tilanteessa, että meidän on myös kesannoimalla vähennettävä tuotannosta peltoa. Tässä tilanteessa SMP katsoo, että tuotantoa tulee supistaa mutta ei hallituksen esittämällä tavalla vaan niin, että nimenomaan pienviljelijät saisivat vapautuksen pakkokesannoinnista ja tällä tavalla saisivat toimeentuloansa parannettua, sillä ei pakkokesannointi esimerkiksi karjankasvattajille ole muuta kuin menoa, vaikka siitä hiukan paremmin maksetaankin kesannointimaksua.

Me esitämmekin, että pakkokesannoinnista olisivat vapaat alle 15 hehtaarin tilat, joita viljelee alle 60 000 markkaa tilan ulkopuolelta palkkatuloa taikka eläketuloa saava viljelijä. Tällä tavalla turvattaisiin todelliset pien- ja perheviljelmät, sillä mikäli päätoimisesti hoidetut 3—15 hehtaarin tilat joutuisivat kesannoimaan osan pelloistaan, tulisi niiden rehuomavaraisuus liian pieneksi ja ne menettäisivät elinkelpoisuutensa. Tästä on lukuisia käytännön esimerkkejä jo kuluvalta vuodelta.

Meidän esityksemme lähtee siitä, että ne, joitten ammatti ja toimeentulo vaatii maanviljelystä, sitä saavat harjoittaa mutta valtion tuen turvin ei ylläpidetä eikä sallita ylituotantoon johtavaa maatalouden harjoittamista. Mielestämme siksi tuloporrastusta, joka kesannointiprosentin perustana on, pitäisi jyrkentää sillä tavalla, että alle 60 000 markkaa palkka- ja eläketuloja saavilla viljelijöillä tulee kesannointiprosentin olla 15 hehtaariin asti 0 ja ylittävältä osalta 15. Jos tulot ovat 60 000—150 000 markkaa, kesannoitava osuus olisi 25 prosenttia koko peltopinta-alasta. Jos tulot ovat 150 000—250 000 markkaa, kesannoitava osuus olisi 45 prosenttia. Jos tulot ylittävät 250 000 markkaa, silloin jo kaikki pellot olisi kokonaan kesannoitava. Tällä tavalla saisimme niille elintilaa, jotka sitä todella tarvitsevat. Niillä taas, jotka haluavat muuten viljellä, on muitakin mahdollisuuksia käyttää peltojaan kuin siellä tuottaa ylituotantoa.

Tämän lisäksi, arvoisa puhemies, SMP esittää, että niiden tilojen kohdalta, joilla sukupolvenvaihdos on tehty vuonna 85 tai sen jälkeen, toteutetaan pakkokesannoinnista vapauttaminen. Sukupolvenvaihdoksen tehneillä on usein raskas velkataakka, ja sen jälkeen he ovat vielä joutuneet uusien investointien takia ottamaan lisälainaa. Nyt lakia uudistettaessa heidät tulisi vapauttaa peltoalan perusteella suoritettavasta vientikustannusmaksusta eli pakkokesannoinnista.

Lain toisessa käsittelyssä SMP:n eduskuntaryhmä tuleekin esittämään, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin se eriävä mielipide, jonka olen liittänyt valtiovarainvaliokunnalle annettuun lausuntoon maa- ja metsätalousvaliokunnassa.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Muutamia näkökohtia maa- ja metsätalousvaliokunnassakin lausunnolla olleesta asiasta.

Ensinnäkin totean, että valtiovarainvaliokunta on täsmentänyt 7 a §:n määräystä siitä, millä ehdoilla valtioneuvosto voi sallia kesantopellon käyttämisen rehun tuotantoon tai laiduntamiseen silloin, kun poikkeuksellisten luonnonolosuhteiden vuoksi on odotettavissa heikko sato. Tässä on mielestäni sellainen uusi rajaustapa, joka selventää asiaa, jolloin jälkimutinat jäävät vähemmiksi, eli tässä suhteessa mielestäni valtiovarainvaliokunta on tehnyt ihan hyvää työtä. Mielestäni ylipäätäänkin säädösten pitää olla niin hyvin kirjoitettuja, että niiltä, jotka haluavat kaiken nähdä negatiivisessa mielessä, tavallaan aseet riisutaan hyvin tarkoilla ilmaisuilla pois.

Sitten, arvoisa puhemies, itse vastalauseessa olevasta varsinaisen 7 §:n ns. nurmiprosentista. Siinähän kehitys on ollut se, että kun on pyritty nurmialaa lisäämään ja samanaikaisesti viljan ylituotantoa pienentämään, on nurmialaprosenttia vekslattu 90:stä 80 prosenttiin ja nyt takaisin ylöspäin eli 85 prosenttiin. Vastalauseessa on 80 prosenttia mielestäni tuotu aivan oikein esille, sillä käytäntö on osoittanut sen, että se on aika tavalla optimaalinen tässä suhteessa eli ilmeisestikin tällä prosenttiluvulla saavutetaan optimaalinen tulos. Maatilahallituskin on antamassaan lausunnossa viitannut siihen, että näin on ilmeisesti ylituotantoa viljan osalta pystytty alentamaan. Sen tarkka osoittaminen on tietenkin erinomaisen hankalaa, kun viljelyalaan vaikuttavat niin kovin monet tekijät.

Tämä samalla mahdollistaa ympäristönsuojelullisesti järkevien ratkaisujen tekemisen eli sen estämisen, että ravinteita huuhtoutuisi vesistöihin. Tuoreet selvityksethän osoittavat, että maataloudella tämä rasite edelleen on. Oliko peräti 60 prosenttia ravinnekuormasta vesistöissä, joka koituu maataloudesta? Sillä tavalla on tehtävä kaikki voitava, että tuo prosenttiluku pienenee mahdollisimman nopeasti.

Sitten, arvoisa puhemies, ed. Luukkaisen ehdottamaan ponteen. Totean, että se on perusteiltaan varsin selvästi hyvää tarkoittava, niin kuin ed. Luukkainen äsken kuvasi. Motivaation suhteen ei ole mitään huomautettavaa, on sen sijaan sisällön osalta, mitä tämä myöskin saattaa sisällään pitää.

Ensinnäkin ed. Luukkainen katsoo, että ns. joutomaan tasoisten peltojen pitäisi olla järjestelmän ulkopuolella. Kysymys kuuluu: Miksi ne ylipäätään ovat mukana? Tässä suhteessa ratkaisu löytyy korkeimmasta hallinto-oikeudesta pari viikkoa sitten. Olin tehnyt tämän laatuisesta asiasta kantelun korkeimpaan hallinto-oikeuteen taustalla konkreettinen tapaus. Silloin paljastui, että maatilahallitus oli ryhtynyt soveltamaan pellonraivausmaksulakia sillä tavalla, että sellaiset — nyt kolmissa lainausmerkeissä — ”pellot”, joita kukaan mielikuvituksellaankaan ei olisi voinut pitää peltoina vaan olisi todella kategorisoinut ne ryhmään ”joutomaat”, ovatkin pellonraivausmaksulain velvoitteiden ulkopuolella silloin, kun niitä otetaan tällaisessa tarkoituksessa käyttöön. Toisin sanoen ongelma onkin siinä, millä tavalla pellonraivausmaksulakia maatilahallitus on ryhtynyt, sanotaanko eduskunnan selän takana, tulkitsemaan. Siitä on sitten seurauksena se, että lopputulos on sellainen kuin tällä hetkellä on. Tätäpä en olisi tiennyt, jollei korkein hallinto-oikeus olisi kanteluun vastatessaan tätä asiaa perin juurin selvittänyt. Niinpä sitten tuosta kantelusta tuli limbo näiltä osin.

Sitten on toinen asia: vuokramaakysymys. Tämäkin on varmasti hyvää tarkoittava. Minulla ei ole mitään siitä huomautettavaa. Mutta sitten, kun katsotaan tämän kategorista luonnetta ja ruvetaan soveltamaan tätä sellaiseen tapaukseen, että isojako on edelleen voimassa ja uusjakoa ei ole suoritettu, tämähän merkitsee käytännössä esimerkiksi Pohjanmaalla sitä, että voimassa on ns. sarkajako, jossa on vierekkäin kapeita sarkoja, jotka kuuluvat eri viljelijöille. Näin kategorisesti ilmoitettuna tämä merkitsee sitä, että järkevät vuokraussysteemit viljelijöitten kesken tulevat mahdottomiksi. Erikoisesti luomutuotannon osalta, jossa välttämätöntä on saada mahdollisimman laaja yhtenäinen peltoalue käyttöön eli viereiset sarat yhdistettyä yhdeksi alueeksi, se näin kategorisella ilmaisulla tulee käytännössä mahdottomaksi. Tässä suhteessa toivoisin, että ed. Luukkainen kolmatta käsittelyä varten täsmentäisi ehdotustaan taikka muuttaisi sitä niin, että nämä näkökohdat on otettu huomioon.

Ed. S a a r i o : Rouva puhemies! Minä toivon parasta menestystä vihreiden sisällä käytävälle keskustelulle näistä muutamista probleemakysymyksistä, mutta samalla totean, että tässä lakiehdotuksessahan kuitenkin on lähtökohtana se, että aikaisemman lain ilmiselvät puutteet pyritään korjaamaan, ja se on erinomaisen hyvä asia. Se, että kesannointi irrotetaan ansiotuloista, joilla ei ole mitään tekemistä tehokkaan ja järkevästi toteutetun maanviljelyksen kanssa, ja toisaalta poikkeamissäännös mahdollistetaan, jotta esimerkiksi viime kesän kaltaisilta epämiel-

lyttävyyksiltä vältyttäisiin, kertoo vain siitä, että kyllä tässä on hallitus nyt ymmärtänyt asian oikean laidan.

En voi olla toteamatta ed. Riihijärven puheenvuoroon, että tietysti hänen käsityksensä maanviljelyksestä Suomessa oli huomattavan kansallisromanttinen, jos käyttäisin tällaista ilmaisua. Tosiasia tietysti on se, että meidän maataloutemme selviytyy sillä, että me pyrimme mahdollisimman suureen tilakokoon, mahdollisimman tehokkaaseen viljelyyn, ja niiden, jotka eivät tässä järjestelmässä pysy mukana, sosiaaliturva on jatkossa hoidettava suoran tulotuen kautta. Minä uskon, että se on ainoa ratkaisu, ja tässä uskossani olen väkevä.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Ed. Pulliainen teki useita virheitä tuossa sarkajakoteoriassaan, mutta pahimman virheen hän teki siinä, kun hän sanoi tehneensä kantelun korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Kantelu on epävarsinainen muutoksenhakukeino, joka tehdään yleensä vain oikeusasiamiehelle ja oikeuskanslerille. Hyvä, kun edes jossakin saa ed. Pulliaistakin neuvoa.

Rouva puhemies! SMP on vuosien ajan ajanut sitä linjaa, että näiden 6 000 tilan asiaan, 6 600:n tarkkaan laskien, jotka Suomessa ovat tällaisten sivutoimisten hallussa, jotka saavat täydellisesti toimeentulonsa muusta virasta tai ammatista, nimenomaan puututtaisiin alkajaisiksi. Tämä ei ratkaise suomalaisen maatalouden ongelmaa, mutta tämä olisi oikeudenmukainen lähtökohta, aivan niin kuin ed. Riihijärvi on asian täällä esittänyt.

Se on ehkä vaikeakin ratkaista. Siinä löydetään erilaisia ongelmia, mutta tuskin on tarkoitettukaan, että se ed. Riihijärven tekemän esityksen mukaisena tulisi täsmälleen. Tässä on vain runko ja ajatus. Tästä meidän pitäisi nimenomaan lähteä. Suurtiloja toki pitää perustaa. En minä muuta tarkoita, mutta ei näiden suurtilojen omistajina tarvitse olla pankinjohtajia senkään jälkeen, jos on saanut kultaisen kädenpuristuksen ja saanut lähteä esimerkiksi puoluejohtajaksi.

Tämä ei siis ratkaise, mutta minä esitän yhden asian vielä, joka on surkea esimerkki. Minun kotitilani naapurissa on ökyisäntä, joka saa valtavat tulot jostakin muualta, mutta pitää 14:ää hehtaaria rapakunnossa ja puolittain metsittyneinä olevia peltoja kesannoinnilla ja saa valtiolta rahaa. Hän ei käy niitä koskaan katsomassa. Tämä on systeemi Suomessa tällä hetkellä maatalouden piirissä, mutta eduskunta ei tiedä näistä asioista, mikä on valitettavaa. Täällä vain puhutaan ja höpistään ja uskotaan, mitä tällaisten asioiden kannattajat sanovat, eikä tutustuta koskaan asioihin tarkemmin. Se on juuri niin kuin ed. Riihijärvi ja allekirjoittaja tässä ovat sanoneet.

Ed. L u u k k a i n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Pulliainen kiinnitti puheenvuorossani huomiota vuokramaihin. Seikan olen kyllä itsekin huomannut, ja jos olisin halunnut tehdä tästä kategorisen ehdotuksen, olisin jo nyt tehnyt muutosesitykset pykäliin, mutta juuri siksi, että tässä on tämän tyyppisiä linjanvetoja, jätin asian tavallaan auki eli jätin vapausasteita valmistelijoille ehdottamalla lausumaa, jossa tuodaan esille se, että asiaa pitää jatkossa tarkistaa ja tavallaan valmistella eteenpäin.

Mutta jotta tästä lausumasta tulisi täydellinen, olen toki valmis ed. Pulliaisen kanssa käsi kädessä tätä muokkaamaan, ja eiköhän se siitä sitten synny.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Viitaten siihen, mitä ed. Pulliainen sanoi luomuviljelmien ja lähinnä pienten tilusten osalta, näihin voi yhtyä ihan täysin lähinnä siltä osin, että käytännössä on ongelmana se, että ne ovat pieniä tiluksia ja sen johdosta tavallaan on vuokrattu toinen toiselta eli saatu niitä alueita suuremmiksi ja yhtenäisemmiksi. Siltä osin voi yhtyä ihan täysin siihen, mitä ed. Pulliainen totesi.

Sitä, mitä ed. Saario täällä esitti, minä en kyllä valitettavasti voi ymmärtää jonkin verran käytäntöä tunteneena, kun vielä asun maaseudulla, jolla on aika surkeat olosuhteet, ainakin niillä alueilla, millä kotipaikkani tällä hetkellä on. Käytännössä on ollut havaittavissa, että nimenomaan virkamiehet, jotka ansaitsevat erittäin paljon tilan ulkopuolelta, ostavat tällä hetkellä niitä maita. Nykyinen käytäntö on se, että kun kesannoi, niin siellä ei tarvitse käydä. Ei ole samanlaista velvoitetta kuin aikaisemmin. Nyt kesannointi on virkamiehille, jotka ansaitsevat pääasiallisesti koko elantonsa tilan ulkopuolelta, vain yksi rahastuskeino, ja minun mielestäni se on väärin, koska veronmaksajat kuitenkin sen loppujen lopuksi maksavat kaikki.

Ed. H ä m ä l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Eivät ed. Luukkaisen ajatukset välttämättä tee järkevää maankäyttöä mahdottomaksi eivätkä

edes pohjalaisella sarkajaolla mahdottomaksi. Kysymys on korkeintaan siitä, kuinka paljon valtion moninkertaista tukea vähennetään.

Muuten olen sitä mieltä, että tämän muutosesityksen sisältö, jota valiokunnissa on käsitelty, on järkeenkäypä. On järkeenkäypää, että jos jossakin syntyy kato ja kesannointipellolta on rehua saatavissa, se käytetään hyödyksi.

Mutta muutoksen taustana näytti olleen kova kohina siitä, että parhaillaan on laaja rehun tuonti käynnissä ja valtion varoja ja maksutasetta tällä tavalla vaarannetaan. Kun asiaa ryhdyttiin selvittämään, ilmeni, että oli jossakin ilmeisesti hevosille tuotu heiniä Virosta. Kukaan ei tiennyt, kuinka vähän. Kerrottiin, että vähän. Kukaan ei tiennyt, kuinka paljon se oli vaihtotasetta rasittanut. Kerrottiin, että vähän. Kaiken kaikkiaan kysymyksessä on ilmeisesti kuitenkin tulevaisuutta ajatellen hätävarjelun liioittelu.

Ennen kaikkea tämä oli iltalypsy kotiin päin myös siinä mielessä, että kaikista ponnisteluista huolimatta valiokunnassa emme saaneet aikaan sellaista ratkaisua, joka olisi varmistanut sen, että kesannointipeltoja ei voi kahdella tavalla käyttää hyödyksi: toisaalta nostaa palkkiota kesannoinnista ja toisaalta käyttää sitä rehun tuotantoon. Toivoisin, että jos tässä aidosti tarkoitetaan jotain järjellistä ja hyvää, voitaisiin myös aidosti yhteisesti tällaisesta lausumasta sopia.

Ed. S-L. Anttila: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Hämäläisen äskeisestä puheenvuorosta on helppo jatkaa siinä mielessä, että, ed. Hämäläinen, on 15 prosentin pakkokesannointi, josta ei makseta mitään. Onko tämä ed. Hämäläiseltä kokonaan unohtunut? Ei siitä voi nostaa mitään kesantopalkkiota. Korkeintaan jos se on viherkesannointi, niin tähän saakka siitä on korvattu 400 markkaa. Sekin on auki, pystytäänkö sitä ensi vuonna maksamaan, koska valtiontalouden tilanne on tällä hetkellä se mikä on.

Sen sijaan pidän arvokkaana sitä, että valtiovarainvaliokunnassa on vielä maatalousvaliokunnan esittämää pykälää tarkennettu. Näin siitä on saatu toimivampi, aivan niin kuin ed. Pulliainen puheenvuorossaan totesi. Sen sijaan pidän aika hämmästyttävänä, että tämän tyyppistä pykälää ei hallituksen esityksessä alun perin ole ollut, koska viime kesän kokemusten olisi pitänyt avata silmät sille, mikä on tilanne.

Ed. Hämäläiselle vielä sen verran, että ei kai voi olla oikein, että Suomessa samaan aikaan heinää kaadetaan mätänemään pellolle ja naapuripellolla karja kärsii rehupulasta ja tässä tilanteessa joudutaan turvautumaan tuontirehuun, niin kuin tänä talvena on asia. Nyt tämä pykälä, joka täällä tulee hyväksytyksi, niin toivon, mahdollistaa sen, että näin järjettömään toimintaan ei enää seuraavina kesinä tarvitse mennä tilanteessa, jossa on kato tosiasia, niin kuin viime kesänä osalla alueita Suomessa oli, ja erityisen paha, ed. Hämäläinen, se oli Uudellamaalla, teidän omassa vaalipiirissänne, niin kuin myös Hämeessä.

Ed. Riihijärvi: Arvoisa puhemies! On valitettavaa, että meillä maataloudesta on niin ristiin käyviä ajatuksia. Se, mitä SMP on esittänyt maataloudesta, ei ole kyllä ketään, ei isojakaan viljelijöitä, vastaan, mutta me lähdemme siitä, että niillä, jotka ovat pientilallisia ja joita vielä Suomessa on ja joita tulee olemaankin maantieteellisistä ja maastollisista syistä, on toimeentulon mahdollisuus ja ettei sitä valtiovallan taholta raskauteta mm. juuri pakkokesannoinnilla. Kun olemme esittäneet, että ne, joilla on suurempia sivutuloja, olisivat myös velvolliset enemmän kesannoimaan, niin tässä me haluamme vain toteuttaa yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta.

Vielä haluaisin ed. Saariolle sanoa ainakin pöytäkirjojen välityksellä, että mielenkiintoinen tutkimus on tehty siitä, että suuret tilat eivät tule EY-ratkaisun jälkeen suinkaan menestymään, vaan parhaiten menestyvät nimenomaan perheen voimin hoidetut maatilat.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Joudun todella nöyrimmin ja kohteliaimmin kiittämään ed. Aittoniemeä avusta tässä. Minä taisin todella lipsauttaa oikeuskanslerin sijasta KHO:n, mikä johtui siitä mielleyhtymästä vain, että avustustehtävää KHO:ta varten olen ollut tekemässä ja ajatukset olivat kokonaan siinä. Todellakin oikeuskanslerille tämä kantelu oli tehty ja sieltä tämä vastaus tuli. Oikeuskansleri oli tämän asian selvityttänyt virkamiehistöllä, ja tulos oli se, minkä tuossa kuvasin.

Sitten ed. Hämäläiselle toteaisin, että ei niissä tapauksissa, jotka tämän kesän osalta ovat olleet ongelmallisia ja joita ed. Sirkka-Liisa Anttila juuri kuvasi, todellakaan ole hätävarjelun liioittelusta kysymys, vaan ihan todellisesta rationaalisesta toiminnasta. Minusta on hyvä, että laki muotoutuu nyt eduskunnassa sellaiseksi, että

älyttömimmät teot jäävät pois, kun niukkuuden olosuhteissa eletään.

Ed. Hämäläinen: Arvoisa puhemies! Olen edelleen sitä mieltä, että rehupulaa, jota on väitetty maassa olevan, on ilmeisesti liioiteltu, koska ei ole kyetty osoittamaan, että tuontia olisi juuri nimeksikään ollut. Ed. S-L. Anttila juuri sanoi sen, mikä on oleellista: On auki se, millä tavoin korvauksia kesannoinnista tulevaisuudessa maksetaan. Jos kato käy, niin juuri viherkesannointi on se alue, josta katovuonna kaikkein helpoimmin voidaan rehua nostaa, ei muulta kesannoinnilta niinkään helposti kuin nimenomaan juuri viherkesannoinnilta, josta maksetaan palkkio. Tarkoituksenmukaista ei ole, että silloinkin, jos järkevästi harjoitetaan politiikkaa ja otetaan rehua sieltä, mistä sitä on saatavissa, maksetaan kahdella tavalla samasta alueesta palkkio: toisaalta palkkio kesannoinnista ja toisaalta palkkio siitä, että sitä käytetään rehun tuotantoon. Tämä on se ongelma, jota ei haluttu ennakolta väistää, jotta olisi voitu yhdessä yhtyä sellaiseen lausumaan, joka olisi ohjannut hallituksen päätöksentekoa, joka myöhemmin tulee lain pohjalta tekemään omat päätöksensä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Poistoja päiväjärjestyksestä

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 4) ja 5) asia.

---

6) Ehdotus laiksi yleisistä teistä annetun lain 96 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 171
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 8

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 8.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotukset laiksi maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 194
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 22

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 22.

Keskustelu:

Ed. Iivari: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys laiksi maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta on tarkoitettu tulemaan tämän vuoden lopussa päättyvän luopumiseläkejärjestelmän tilalle. Ehdotetun lain nojalla myönnettäisiin luopumiskorvausta viljelijöille, jotka vuosina 93—95 pysyvästi luopuvat maatalouden harjoittamisesta ja sitoutuvat pitämään maatilansa pellot viljelemättä omistuksessaan vähintään kuuden vuoden ajan.

Samoin kuin luopumiseläkejärjestelmässä luopumiskorvauksen saamisen alaikärajaksi säädettäisiin 55 vuotta, ja ns. uinuva oikeus korvaukseen olisi nuoremmalla aviopuolisolla, yhtymän osakkaalla tai leskellä, jos luopuminen tapahtuu aikaisintaan viisi vuotta ennen kuin hän täyttää 55 vuotta.

Luopumiskorvauksen kustannusten arvioidaan nousevan yli 100 miljoonan markan vuosina 95—97. Luopumiseläkkeisiin käytettävät yhteiskunnan varat ovat puolestaan 440 miljoonaa markkaa vuonna 93, kun ne vuonna 91 olivat runsaat 300 miljoonaa markkaa. Luopumiseläkelain nojalla myönnettyjä luopumiseläkkeitä maksettiin tämän vuoden syyskuussa noin 27 500, ja lain nojalla myönnettyjen eläkkeiden maksu jatkuu koko luopujan eliniän. Kun luopumiseläkkeen saamisen alaikäraja on 55 vuotta ja kun eläkkeen on eräissä tapauksissa voinut saada jo 45 vuotta täyttänyt luopuja, maksetaan luopumiseläkettä siis edelleen kymmenien vuosien ajan. Kaikkiaan luopumiseläke- ja luopumiskorvausjärjestelmät merkitsevät ainakin 500 miljoonan markan vuosittaisia kustannuksia.

Molempia järjestelmiä perustellaan maataloustuotannon tasapainottamisella. Päinvastoin kuin sukupolvenvaihdoseläkkeissä kyseessä ovat kuitenkin useimmiten maataloustuottajat, jotka joka tapauksessa luopuisivat maatalouden harjoittamisesta. Kummallakin järjestelmällä on siis

muista perusteluistaan huolimatta lähinnä sosiaalipoliittista luonnetta.

Luopumiskorvausjärjestelmä on ongelmallinen, koska se merkitsee sitä, että yhteiskunta sitoutuu useiksi vuosiksi, jopa vuosikymmeniksi, jatkuviin menoihin. Kyseessä on siis varsin kallis tapa pyrkiä vähentämään ylituotantoa. Kun luopumiskorvaukseen oikeuttava peltohehtaarimäärä on niin alhainen kuin 3 hehtaaria ja muiden verotettavien tulojen raja on 63 000 markkaa, on aiheellista kysyä, tarvitaanko erillistä järjestelmää vai voitaisiinko luopujien sosiaalisesta turvallisuudesta huolehtia muiden, normaalien sosiaali- ja eläkepoliittisten järjestelmien puitteissa. Tässä tapauksessa voitaisiin luopujalle maksaa esimerkiksi erorahan tyyppistä kertakorvausta ja järjestelmän yhteiskunnalle aiheuttamat kulut olisivat nykyistä paljon helpommin arvioitavissa.

Viime aikoina Suomessa on puhuttu paljon eläkeiän nostamisesta. On katsottu, ettei kansantalous kestä sitä, että keskimääräinen eläköitymisikä on jatkossakin 58 vuotta. Niinpä syksyn tulopoliittisen ratkaisun yhteydessä todettiin, että osapuolet pitävät sekä kansantalouden pitkän aikavälin työvoimatarpeen että eläkemenojen kohtuullisena pitämisen kannalta välttämättömänä, että keskimääräinen eläkkeellesiirtymisikä nousee tuntuvasti nykyiseltä kansainvälisesti poikkeuksellisen alhaiselta tasolta.

Kuten tunnettua, tulopoliittisen kokonaisratkaisun yhteydessähän tehtiinkin päätöksiä, joiden mukaan yksilöllisen varhaiseläkkeen ikäraja nostetaan 58 vuoteen vuodesta 1994 alkaen. Samalla päätettiin, että valtion palvelukseen tulevien työntekijöiden eläke määräytyy TEL-perusturvan tasoisena eli eläkeikä nousee 65 vuoteen ja eläkkeen tavoitetaso on 60 prosenttia. Myös jo nyt valtion palveluksessa olevien eläkeetuja sopeutetaan työeläkejärjestelmän mukaisiksi.

Samoin tulopoliittisen ratkaisun yhteydessä sovittiin siitä, että työntekijän eläkemaksu on 3 prosenttia palkasta vuonna 1993 ja palkansaajien oma maksuosuus on pysyvä osa työeläkejärjestelmän rahoitusta vuodesta 1994 alkaen.

Hallituksen esitys luopumiseläkejärjestelmän muuttamisesta luopumiskorvausjärjestelmäksi osoittaa, että maatalous elää omaa elämäänsä irrallaan reaalitodellisuudesta ja sen järjestelmien maksajiksi osoitetaan toistuvasti palkansaajaveronmaksajat. Monta kertaa kyseessä on avoin vekseli, sillä maataloutta koskevien lakiesitysten perusteluissa ei yleensä kuvata järjestelmien kokonaistaloudellista vaikutusta. Tämä toistuu lakiesitys lakiesitykseltä ja on todella päätöksenteon kannalta varsin ongelmallinen tilanne. Esimerkiksi nyt käsiteltävänä olevien luopumiseläkettä ja luopumiskorvausta koskevien lakiesitysten yhteiskunnalle tulevina vuosina aiheuttamien kustannusten suuruutta ei ole luettavissa perusteluteksteistä.

Koska luopumiskorvausjärjestelmä tuntuu tässä tilanteessa hyvin epäonnistuneelta, epäoikeudenmukaiselta ja vastakkaiselta muihin yhteiskunnallisiin eläkepyrkimyksiin nähden, me sosialidemokraatit tulemme esittämään, että tämä lakiesitys hylätään kolmannessa käsittelyssä.

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Päinvastoin kuin sosialidemokraattinen ryhmä, jonka puolesta puhunut ed. Iivari ilmoitti ryhmän esittävän tämän hylkäämistä, vasemmistoliiton ryhmä ei ole jättänyt tähän vastalausetta. Itse pidän luopumiseläkejärjestelmän jatkamista näissä olosuhteissa hyväksyttävänä.

Yhdyn ed. Iivarin näkemykseen siitä, että hallituksen pitäisi esittää kokonaiskustannusarvio eri lakiesitysten kustannuksista eikä pelkästään yhden lakiesityksen kustannuksista vaan vertaillen myöskin yhden järjestelmän kustannuksia toisen vaihtoehtoisen järjestelmän kustannuksiin. Näin hallitus valitettavasti ei tee, ja tästä seuraa tämä hölmöläisen täkinjatkomenettely, eli kun täkkiä jatketaan toisesta päästä, niin toisesta päästä varpaat taas palelevat.

Olen jättänyt 40 kansanedustajan allekirjoittaman aloitteen luopumiseläkejärjestelmän kehittämisestä myöskin palkansaajille ja muille yrittäjille kuin maatalousyrittäjille. Aivan samaten kuin tässä siinä on esitetty, että se olisi kolme vuotta voimassa, koska juuri tässä tilanteessa, missä työttömyys on korkea, aloitteen allekirjoittajien mielestä olisi järkevämpää se, että ikääntyneemmästä päästä mahdollistettaisiin eläkkeelle siirtyminen työntekijöiden ja yrittäjien niin halutessa, jotta työpaikat pystytäisiin mahdollisimman hyvin tarjoamaan nuoremmille ja nimenomaan perheellisille ihmisille.

Tässä asiassa ei myöskään ole tehty vertailua kokonaiskustannusten välillä, kun hallitus on esittänyt, että eläkkeellesiirtymisikärajaa pitää vain korottaa. Työttömyysturvakustannukset kokonaisuudessaan ovat suuremmat, kuin jos vastaavat henkilöt pääsisivät eläkkeelle.

Mutta vielä suuremmiksi kustannukset muodostuvat sitä kautta, jos verrataan, mitä merkitsee tälle yhteiskunnalle nuorten pitäminen työttöminä, nuorten lapsiperheiden vanhempien pitäminen työttöminä. Niitä kustannuksia ei varmasti pystytä edes tarkalleen arvioimaan, mutta voi olla täysin varma siitä, että ne kustannukset tulevat olemaan ei ainoastaan vuosia vaan myöskin vuosikymmeniä suuremmat kuin ne, mitä aiheuttaisi se, että nyt mahdollistettaisiin vanhempien ikäluokkien pääseminen eläkkeelle. Näillä vanhemmilla ihmisillä on luonnollisista syistä myöskin jo paljon sairauksia, ja myöskin näissä kuluissa säästettäisiin. Tärkein syy olisi se, että palkkamenoissa saataisiin juuri niitä säästöjä, joita hallitus on ajanut, kun esimerkiksi julkisella sektorilla nuorille maksetaan korkeintaan yksi tai kaksi ikälisää, jos yhtään. Ikälisien osuus yksistään palkassa on 30 prosenttia, ja tämä olisi merkittävä säästö.

Olisi todella toivottavaa, että tässäkin asiassa sekä kustannuksia katsottaisiin kokonaisuudessaan että myöskin tätä järjestelmää kokonaisuudessaan sillä tavoin, että maatalousyrittäjiä, palkansaajia ja muita yrittäjiä kohdeltaisiin samalla tavalla ja heille annettaisiin samanlaiset mahdollisuudet tässä vaikeassa työttömyystilanteessa antaa tilaa nuoremmille silloin, kun he niin haluavat.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi luopumiseläkelain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 285
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 23

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 23.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotukset laeiksi Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen liittyvien eräiden työoikeudellisten lakien muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 109
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 12

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on työasiainvaliokunnan mietintö n:o 12.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotus laiksi vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 292
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 11

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 11.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 11) ja 12) asiasta.

Keskustelu:

Ed. Kautto: Arvoisa puhemies! Esko Ahon hallituksen 14.10.92 tekemää periaatepäätöstä asuntopolitiikasta voi pitää tämän hallituksen muistokirjoituksena sosiaaliselle asuntopolitiikalle. Siinä todetaan, että "asuntorahoituksen painopistettä siirretään asuntojen ylitarjonnan ja aravatuotantoa halvemmaksi laskeneen hintatason johdosta uustuotannosta korjaustoimintaan". Vuosina 93—95 aravauustuotannosta siirretään 4 500 asuntoa lainoitettavaksi korkotuella. Lisäksi aravatuotantoa supistetaan vuonna 94 3 000 asunnolla ja vuonna 95 4 500 asunnolla sekä lisätään perusparannustoimintaa.

Suunnitelman toteuttamiseksi päätettiin heikentää arava-asuntotuotannon lainoitusehtoja, ja jotta rapistuvan ja kipeästi korjausta tarvitsevan aravavuokra-asuntokannan epäonnistuneisuus saataisiin toteen näytettyä, supistaa vuoteen 95 mennessä perusparannuslainaosuutta 50 prosenttiin. Ikään kuin toimeenpiteen siloittamiseksi kirjattiin, että luodaan asuinyhteisöjen en-

nakkosäästämisjärjestelmä ja kaksinkertaistetaan korjausavustukset. Olisi mielenkiintoista tietää, mistä jo nyt useat konkurssikypsät vuokrataloyhtiöt säästävät tai ottavat lisää korkeakorkoista lainaa, kun asuntoja seisoo tyhjillään siksi, ettei ole rahaa vuokriin, yhä useammin työttömyyden vuoksi.

Asuntopoliittista ohjelmaa päätettiin täydentää myös ilmaisulla: "Asp-järjestelmä uudistetaan siten, että 1.1.93 alkaen tehtävissä säästösopimuksissa valtion maksamat säästöpalkkiot poistuvat, säästöosuuksia korotetaan ja säästösopimusten teko rajataan alle 30-vuotiaisiin." Kuulostaa sangen viattomalta, mutta tosiasiassa se merkitsee asp-järjestelmän romuttamista alistamalla nuoret ns. pärstäkertoimen tai papan kukkaron mukaisesti riippuvaisiksi pankeista, jotka eivät todellakaan ole järin hyvässä maineessa ja tuskin tulevat vuosikausiin olemaankaan. Laki nostaa nuorten säästötavoitetta keskimäärin 20 000 markalla ja tiputtaa useita ikäluokkia järjestelmän ulkopuolelle.

Hallituksen suunnitelma on nyt kiteytettynä käsiteltävinä oleviin kolmeen lakiesitykseen. Tosin kokonaisuudesta puuttuu vielä ainakin pari lakia, joihin saamme myöhemmin tutustua: nimittäin asumistuen leikkaaminen sekä asuntotoimen hallinnon romuttaminen.

Hallituksen asuntopolitiikka on käsittämättömän suuressa ristiriidassa olemassa olevan tilanteen kanssa, enkä todellakaan voi uskoa, etteikö siitä olisi herunut tietoa hyvissä ajoin niin asuntoministerille, pääministerille, valtiovarainministerille kuin työministerillekin. Valiokunta mm. kuuli hyvin laajasti asiantuntijoita, ja ainoastaan yksi, nimittäin ministeriössä työskentelevä asuntoneuvoston pääsihteeri, uskaltautui pitämään lakipakettia hyväksyttävänä. Hänellä lienee siihen pätevät syynsä näinä organisaatiouudistusten aikoina.

Hallituksen peruslähtökohta: asuntorahoituksen painopistettä siirretään asuntojen ylitarjonnan ja aravatuotantoa halvemmaksi laskeneen hintatason johdosta uustuotannosta korjaustoimintaan, osoittaa sen sorttista asioiden yleistämistä ja oikomista, jota ei toivoisi löytyvän minkään hallituksen ohjelmasta, sillä se osoittaa niin voimakasta tiedon puutetta tai sen kieltämistä olemassa olevasta tilanteesta ja ihmisten hädästä.

Meillä on tyhjiä asuntoja, mutta kyse onkin siitä, missä ja minkälaisia. Suurimmalta osin ne ovat mielettömän hintabuumin aikana rakennettuja uusia myymättömiä omistusasuntoja tai asuntoja, jotka ovat joutuneet pankkien haltuun, kun omistajat eivät ole selviytyneet veloistaan. Oman osansa muodostavat myös ne asunnot, jotka on satuttu rakentamaan alueille, joilla ei ole kerta kaikkiaan asunnon tarvetta. Uuden ryhmän muodostavat tyhjät aravavuokra-asunnot, jotka sijaitsevat alueilla, joilla on samanaikaisesti asuntojonossa tuhansia perheitä. Ne on myös rakennettu kalliina aikoina tai ovat niin suuria, ettei ole enää ihmisiä, joilla riittäisi rahaa vuokriin. Sen sijaan että hallituksen asuntoministeri olisi todella ryhtynyt pohtimaan, kuinka tätä problematiikkaa ratkaistaan, se päätetäänkin lakaista maton alle ja rientää uusiin asuntopoliittisiin seikkailuihin.

Hallituksen yksi asuntohallinnon romuttamisen yhteydessä viljelemä väittämä on, että nyt siirrytään järjestelmään, jossa kunnilla on mahdollisuus toteuttaa asukkaidensa tarpeiden mukaista asuntopolitiikkaa. Kauniisti todettu, mutta toteuttamismahdollisuudet romutetaan pitkälti näillä käsiteltävillä lakiesityksillä.

Kunnat ovat jättäneet poikkeuksellisen paljon vuokra- sekä asumisoikeusasuntoanomuksia, ja heikossa rakentamistilanteessa jopa rakennuttajat ovat tarjonneet entistä parempia ja entistä edullisempia tontteja ja rakentamista. On käsittämätöntä, ettei tarjous kelpaa hallituksen suunnitelmiin, vaikka niin asunto- kuin työvoimapoliittiset näkökohdat suorastaan huutavat toteuttamista. Hallituksen tavoitteena näyttääkin olevan, että hinnan alennukset leikataan valtiolle, sen sijaan että niillä helpotettaisiin asunnon tarvitsijoiden kustannuspaineita.

Hallitus yrittää peitellä tavoitteitaan korkotukilainoituksen ehtojen parantamisella ja tuotantomäärien lisäämisellä. Korkotukilainaehtojen parantaminen on sinänsä tietysti positiivinen toimenpide, mutta tähän hätään siitä ei ratkaisua löydy. Hallituksen havittelemien tuhansien ja tuhansien korkotukilainoitettujen asuntojen sijasta mm. valiokunnan asiantuntijat arvelivat, että toteutuma tulee jäämään korkeintaan muutamaan sataan. Myös pankkien edustajat totesivat, ettei pankeilla ole mahdollisuuksia eikä mielenkiintoa ainakaan lähivuosina vaadittujen miljardien lainaamiseen korkotuettuun vuokra-asuntotuotantoon.

Esitys on myös aikamoinen korvapuusti kunnille, sillä jälleen hallitus osoittaa niille, että sisään on jätetty vääränlaiset hakemukset. Miten ihmeessä hallitus kuvittelee, että kunnat voisivat nykyisessä talouden syöksykierteessä uskaltautua riskinottoon, joka pahimmassa tapauksessa

tietää vuokrien tuplaantumista kymmenen vuoden lainoitusajan loputtua?

Mielestäni on todella vastuutonta ja naiivia vähättelyä asian kuittaaminen sillä, että emmehän me voi ennustaa, millainen maailma on kymmenen vuoden kuluttua, ei sitä nyt kannata surra, kuten asuntoministerin väitetään tokaisseen jossakin asuntopoliittisessa seminaarissa Rovaniemellä. Asuntopoliittisten ratkaisujen seuraukset ovat paremmin ennustettavissa kuin monen muun osa-alueen ja suuret äkilliset muutokset sekoittavat tuotannon ja markkinat useiksi vuosiksi.

Hallituksen lupaamaa peruskorjauksen lisäämistä on myös todella odotettu hartaasti. Hallituksen lainoituksen leikkausesitykset tekevät kuitenkin tavoitteista ja toiveista kerralla selvää jälkeä. Vai onko niin, että näitäkin määrärahoja halutaan jatkossa kohdentaa niihin hyvin hoidettuihin taloihin, joissa asuu maksukykyisiä asukkaita? Tällä toiminnalla valitettavasti edesautetaan tiettyjen vuokrataloalueiden slummiutumista. Siitä muualla maailmassa on paljon esimerkkejä, joita me onneksi vielä katselemme kauhistellen uutisista ja dokumenteista. Soisin todella, ettei sama kehitys ole myös meidän tulevaisuutemme.

Käsittelyssä olevilla lakiesityksillä on vaikutuksensa myös asuntojen hintakehitykseen. Ne edesauttavat uuden hintabuumin syntymistä. Asuntotuotannon ja peruskorjauksen romahduttaminen sekä piilokysynnän syntyminen luonnonlain mukaisesti uusien ikäluokkien myötä tulevat nousukauden alkaessa takaamaan jälleen keinottelijoille taivaalliset markkinat. Tilannetta tulee silloin pahentamaan myös se, että talouslaman ja hallituksen asuntopoliittisten toimenpiteiden seurauksena ei suuremmin löydy enää sen paremmin rakennuttajia, rakennusyhtiöitä kuin rakentamisen ammattilaisiakaan.

Eräät asuntopolitiikan ja rakentamisen asiantuntijat ovatkin jopa väittäneet, että nyt käydään kaiken sekamelskan keskellä todella rajua peliä, jonka päämääränä on, että jäljelle jää vain yksi suuri ja kaunis Salpan, Sato Oy:n ja Vatron ympärille rakennettu ja synnytetty rakennusjätti. Tällöin niin tontit kuin rakentaminen olisi mukavasti monopolisoitu. He pitävät täytenä jeesusteluna sitä, että kilpailua meille tulisi eurooppalaisilta markkinoilta, koska Suomen kysyntä on kuitenkin eurooppalaisissa mittasuhteissa pientä ja kannattamatonta. Hämmästelen kovasti, jos moinen uhkakuva ei ole kulkeutunut asioista vastaavan ministerin korviin. Monella taholla jopa epäillään, että kyseinen kehitys on jopa siivittänyt hallituksen asuntopoliittisia linjauksia. Onhan ministeri itsekin todennut, että nyt on kyse myös ideologisista linjauksista.

Arvoisa puhemies! Käsittelyssä olevat lakiesitykset eivät tyydytä sosialidemokraattista eduskuntaryhmää, ja tulemme esittämään niihin vastalauseessa esitettyjä muutoksia.

Ed. M y l l e r : Arvoisa puhemies! Ed. Kautto jo aika lailla selvästi toi esille sen, mistä suomalaisessa asuntopolitiikassa tällä hetkellä on kysymys. Meillähän on nyt käsittelyssä kolme säästölakia. Suoraan ei ole sanottu, että kysymys on säästölaeista. Mutta kun vertaa sitä, missä määrin asuntoasioissa säästetään ensi vuoden budjetissa, ei tarvitse edes kysyä, vaan on todettava, että ainakaan asuntoasioissa ei hallituksen painopiste ole. Kuitenkin meillä ensimmäistä kertaa Suomen historiassa on asuntoministeri. Kun keskimäärin luulisin, että eri pääluokilta säästetään vajaa 10 prosenttia, niin asunnoista, asuntopuolesta, asuntojen rakentamisesta säästetään 50 prosenttia.

Asuntotuotantolaissa, joka on yksi näistä laeista, aravavuokra-asuntojen ja perusparannettavien asuntojen lainoitusehtoja heikennetään siten, että korkoja ja vuosimaksuja korotetaan, ja tämä vaikuttaa suoraan vuokrien määrään. Kuten täällä jo todettiin, jo tällä hetkellä vuokrat ovat niin korkeita, että tästä syystä asuntoja jää vajaakäyttöön, koska ihmiset ja perheet erityisesti pyrkivät minimoimaan asumiskustannuksiaan aikana, jolloin tulot ovat erittäin alhaalla.

Hallitus on budjettiesityksessään todennut, että painopiste ensi vuonna on peruskorjauksessa. Kuitenkin kun peruskorjauksen ehtoja heikennetään, niin Kaupunkiliiton tietojen mukaan tuskin pysytään edes siinä tasossa, joka on tänä vuonna peruskorjauksessa. Nimittäin kunnilla ei ole varaa ottaa noin reilua 30:tä prosenttia kustannuksista kalliilla pankkilainalla.

Tähän lakipakettiin liittyy myös se, että korkotukivuokra-asuntojen lainoitusehtoja parannetaan, ja samalla se, että 4 500 asuntoa siirretään korkotukiasuntoihin aravavuokra-tuotannosta. Kaiken kaikkiaan viime vuodelta jääneet asunnot yhdistettynä niihin 750:een, jotka ensi vuoden budjetissa tämän siirron jälkeen on, Suomessa pitäisi rakentaa 12 000 korkotuettua vuokra-asuntoa, jotta päästäisiin siihen tavoitteeseen, jonka hallitus on asettanut. Kuitenkin, kuten täällä jo todettiin, rakennuttajilta saadun

tiedon mukaan kysymys on vain sadoista asunnoista, jotka ensi vuoden aikana tällä tavalla saadaan liikkeelle.

Kysymys on siitä, että kunnat, jotka olisivat ensisijaisesti rakentamassa näitä korkotuettuja asuntoja, eivät voi ottaa vastuulleen sitä, että ensinnäkin rakentamisvaiheessa joutuvat laittamaan enemmän kuntalaisten verovaroja markkinaehtoiseen lainaan. Toisaalta ne eivät voi ottaa vastuulleen sitä tilannetta, joka tulee sen kahdeksan tai kuntien kohdalla kymmenen vuoden jälkeen, kun korkotuki lakkaa. Kun vuokra nousee noin 50 prosenttia, on kaksi vaihtoehtoa. Joko kunta subventoi rajusti vuokria tai myy asunnot vapailla markkinoilla. Silloin jos puhutaan vuokra-asuntotuotannon lisäämisestä, ei kai voi olla järkevää, että yhteiskunnan tuella tuotetaan kymmeneksi vuodeksi vuokra-asuntoja, jonka jälkeen ne ovat vapaasti myytävissä jälleen omistusasunnoiksi.

Kaikesta tästä seuraa se, että koko suomalaista asuntotuotantoa — en puhu nyt vain sosiaalisesta asuntotuotannosta, vaan ylipäätänsä rakentamisesta — uhkaa romahtaminen. Parhaalla tahdollakaan tuskin päästään ensi vuonna ainakaan yli 20 000 asunnon, kun muistetaan, että parhaina vuosina asuntoja on rakennettu 60 000. Jotta asumistasoa voitaisiin Suomessa nostaa, on laskettu, että vuosittain olisi rakennettava vähintään 40 000—45 000 uutta asuntoa.

Asuntotuotannon romauttaminen tässä suhdannetilanteessa tuntuu järjettömältä ensinnäkin siitä syystä, että rakentamisessa iso osa siihen pistetyistä rahoista tulee erilaisina veroina takaisin valtiolle. Tällaisena aikana, kun työttömyyttä on runsaasti, valtio säästää myös maksamattomina työttömyyskorvauksina. Jos ajatellaan vielä eteenpäin tulevaisuutta — emme kai ajattele, että ikuisesti tässä lamatilanteessa olemme, tietysti jos tämä hallitus saa pitkään hallita, varmaan olemmekin — niin joka tapauksessa kun noususuhdanne jälleen joskus koittaa, meillä on aikamoinen sekasorto sekä omistusasuntomarkkinoilla että vuokra-asuntomarkkinoilla. Nyt pitäisi nähdä se, että meillä pitäisi pystyä rakentamaan nyt sellainen vuokra-asuntovaranto halpojen hintojen aikana, että tällaista buumia ei noususuhdanteen aikana tule tai kun se buumi tulee, sitä voidaan tasoittaa sillä, että on mistä ottaa. Myös tarjontaa pitää silloin olla, kun kysyntää syntyy.

Aravatuotannon korvaamista korkotukiasunnoilla perustellaan säästösyillä. Tämä on kuitenkin aikamoinen hämäys ja perustuu siihen, että yhtenäislainajärjestelmä, jonka avulla aravatuotantoa rakennetaan, on budjetoitu niin, että koko se summa, joka asuntotuotantoon lainana otetaan, kirjataan yhdelle vuodelle, jolloin se näkyy suunnattomana määränä budjetissa. Sen sijaan korkotuesta budjettiin otetaan vain se subvention määrä, kun kuitenkin samasta asiasta käytännössä on kysymys. Yhtenäislainajärjestelmässä käytännössä se, minkä valtio maksaa, on korkosubventio, ja se on molemmissa tapauksissa noin 6—8 prosenttia.

Toinen syy, millä vedotaan siihen, että valtiontaloudellisista syistä on siirryttävä korkotukiasuntoihin, on se, että katsotaan, että se lainamäärä, jonka asuntorahasto ottaa, lasketaan valtion lainanotoksi ja siten on pois muualta markkinoilta ja heikentää muiden lainan tarvitsijoiden mahdollisuuksia saada lainaa. Tähänkin kuitenkin liittyy aikamoinen hämäys sen vuoksi, että valtio takaa myös kokonaisuudessaan kaikesta arvosta korkotukilainan. Tällä takauksella on ihan sama vaikutus lainamarkkinoihin kuin valtion lainalla.

Mihinkään muuhun johtopäätökseen ei tästä tilanteesta voi tulla kuin siihen, että nyt todella harjoitetaan porvarillista asuntopolitiikkaa. Halutaan pois yhteiskunnan tukemasta aravatuotannosta vapaisiin vuokriin. Nimittäin korkotuella rakennetut vuokra-asunnot eivät ole minkäänlaisen yhteiskunnallisen kontrollin alaisina sen lisäksi vielä, että ne ovat kymmenen vuoden kuluttua rakentamisesta täysin vapaasti myytävissä. Ero korkotukivuokra-asuntojen ja aravavuokra-asuntojen välillä on nimenomaan se, että aravavuokra-asunnot pysyvät vuokra-asuntokäytössä ainakin sen 32—34 vuotta, joka niiden laina-aika on, sen sijaan korkotuetut pysyvät varmasti vain 8—10 vuotta.

Ei voi todellakaan estää itseään näkemästä sitä, että kun aravatuotannon ehtoja heikennetään radikaalisti ja siirretään tuotannon painopistettä korkotuettuihin vuokra-asuntoihin, kysymys on selkeästä suunnan muutoksesta siihen, että pienituloistenkin asuminen annetaan markkinavoimien armoille. Mutta tähän suunnitelmaan liittyy vain se ongelma, että suunnitelman tekijät eivät ole ottaneet selville sitä, että korkotukiasunnot eivät todellakaan lähde liikkeelle.

Tämä poukkoileva asuntopolitiikka, johon ed. Kauttokin jo viittasi, on kuntien kannalta erittäin hankalaa. Lainahakemukset on jätetty ja nyt kuntia pyydetään muuttamaan aravavuokra-asuntoja korkotukiasunnoiksi. Tiedän aina-

kin siitä kaupungista, josta itse olen, ja asiantuntijoiden perusteella myös muualta sen, että missään kunnassa ei ole valmiuksia tällaisiin siirtoihin.

Arvoisa puhemies! Nyt olemme vedenjakajalla tai itse asiassa jo ylittäneet tietyllä tavalla sen vedenjakajan, jossa voimme puhua yhteiskunnan toteuttamasta asuntopolitiikasta tai asumisen jättämisestä pelkästään markkinavoimien varaan. Vielä toistaiseksi meillä ei koko järjestelmää ole purettu, mutta näihin heikennyksiin sisältyy se sanoma, että muutaman vuoden kuluttua, jos tämä hallitus saa hallita, näin tulee tapahtumaan.

Ed. H a u t a l a : Arvoisa puhemies! Olen ollut ympäristövaliokunnassa mukana muun opposition jättämässä vastalauseessa kaikissa näissä kolmessa asuntopoliittisessa lakiesityksessä, joita nyt käsitellään peräkkäin. Mielestäni on oleellisinta, että aivan ilman mitään linjakeskustelua ikään kuin valtiontaloudellisten syiden perusteella ollaan muuttamassa koko asuntopolitiikan linjaa samaan aikaan kun jopa asuntoministeri Rusanen myöntää, että nuorten asumisasenteissa on tapahtunut voimakas muutos. Ihmiset haluavat nykyään nimenomaan asua eivätkä sijoittaa elinikäisesti samaan huoneistoon tai aina vain suurempaan huoneistoon ja sitoutua hyvin pitkäaikaisiin ratkaisuihin. Samaan aikaan hallitus tekee kaikkensa, jotta yhteiskunnan tukema vuokra-asuntotuotanto menettäisi sen vähäisen aseman, mikä sillä tähän asti on Suomen asuntopolitiikassa ollut.

Suomalainen asuntopolitiikka on eräiden asiantuntijoiden mukaan lähellä englantilaista. On sanottu, että jos pantaisiin vierekkäin käyrä, jossa kuvataan asuntojen hinnan jyrkkiä vaihteluita Englannissa ja Suomessa, niin tuskin erottaisimme kummasta on kysymys. Tiedämme, miten Englannissa on yhteiskunnan tukemalle asuntopolitiikalle käymässä. Siellä parhaillaan romutetaan koko järjestelmää ja yksityistetään asuntoja.

Suomalainen asuntopolitiikka on nyt sellaisessa tilanteessa, että olisi vakavasti mietittävä, mitä voitaisiin tehdä suhdannevaihtelujen vaikutusten hillitsemiseksi.

Yksi keskeinen asia tietenkin on se, että nyt pitäisi tuottaa asuntoja eikä silloin, kun mahdollisesti taas alkaa uusi noususuhdanne.

Toinen seikka, jota pidän tärkeänä, on se, että tuen pitäisi kohdistua lähinnä asujaan eikä asunnon seiniin, niin kuin Suomessa on laita. Pitäisi tehdä kokonaisremontti asuntotukijärjestelmässä, jossa nuorehkoille ensiasunnon hankkijoille annettaisiin kohtalaisen suuri yhteiskunnan suora tuki, sen sijaan että ihminen pakotetaan valitsemaan tietty asumisen muoto. Tunnettua on myös, että Suomessa omistusasumisen tuki, kun otetaan huomioon verovähennykset, on ollut erittäin paljon voimakkaampaa kuin vuokra-asumisen tuki.

Myös olisi tärkeätä, että meillä kehitettäisiin pitkän asuntolainarahan järjestelmä. Nyt olisi aika miettiä, mistä löytyisivät ne voimavarat valtion budjetin ulkopuolelta, joita voitaisiin saada kohtuuehdoilla, kohtuukorolla, ihmisten asumisen tukemiseen.

Jos jostakin maasta pitäisi ottaa mallia, niin ehkä Saksasta, jossa on aivan toisella tavalla kuin Suomessa pystytty hillitsemään suhdanteita ja vaikuttamaan siihen, että ihminen juuri siinä elämänvaiheessa eli nuoruusvuosinaan, jolloin hän tarvitsee tukea, sitä myös saa.

Pidän kestämättömänä sitä, että meillä tulee niin suuria muutoksia asuntopolitiikan järjestelmään, että ihmiset eivät siihen millään pysty varautumaan. Nyt on puolen vuoden siirtymäaika edessä, jonka jälkeen asuntosäästöpalkkion piirissä voi olla enää alle 30-vuotiaita, kun tähän asti se on koskenut alle 40-vuotiaita. Eli olemme täysin kestämättömässä tilanteessa, ja on vahinko, että tämän eduskunnan aikana on niin harvoin päästy puhumaan asuntopolitiikasta ennen yömyöhää, varsinkin kun hallituksen edustajat eivät koskaan ole paikalla käymässä tätä keskustelua. Alkaa näyttää siltä, että jonkinlainen asuntopoliittinen välikysymys olisi enemmän kuin paikallaan, ja oletan, että sellainen saattaisi opposition keskuudesta vaikka syntyäkin.

Arvoisa puhemies! En voi hyväksyä mitään näistä kolmesta lakiesityksestä, joita nyt käsittelemme, ja tulen vastustamaan niitä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. H a l o n e n : Arvoisa puhemies! Haluan vain ihan lyhyesti edellisten puhujien puheenvuoroihin todeta sen, että asuntoministeri Rusanenhan on itse nimenomaisesti kertonut, että hän haluaa ajaa porvarillista asuntopolitiikkaa. Tässä suhteessa hän on poikennut monista muista valtioneuvoston jäsenistä, että hän on ilmoittanut aivan julkisesti, että hänellä on tässä oma

linjansa. Se, että se oma linja koostuu erillisistä laeista ilman uutta esitystä on tietysti eräs osa taktiikkaa ja strategiaa. Mutta se johtaa toisaalta erittäin kovaan yhteiskunnalliseen linjaan.

Mielestäni vertaus Englantiin, jonka ed. Hautala teki, oli aivan oikein. Monissa muissakin asioissa tämä hallitus vetää samanlaista linjaa kuin rouva Thatcher kymmenen vuotta sitten, joka linja on nyt jo saarivaltiossa itsessäänkin todettu kestämättömäksi. Hallituksen ei pidä sitten hämmästellä, jos tästä seurauksena tulevat myös yhteiskunnalliset levottomuudet. Se ei ole yllätys, vaan se on johdonmukainen seuraus siitä politiikasta, jota hallitus tällä hetkellä ajaa.

Mitä tulee asumisen painottamiseen liiaksi omistusasumisen suuntaan ja lisäksi korkea- ja matalasuhdanteiden vaihteluiden läpilyömiseen, ne johtavat henkilökohtaisella tasolla ihmisillä suuriin tragedioihin. Lakivaliokunta käsittelee tällä hetkellä suunnatonta velkasaneerauspakettia, jolla koetaan yksilötasolla jollakin tavalla korjata mm. niitä ongelmia, joita juuri tämäntapainen asuntopolitiikka aiheuttaa. Jää vain miettimään, eikö muka nähdä, että a:sta seuraa b. On aivan selvä asia, että jos asuntopolitiikassa jatketaan hallituksen nykylinjaa, minkään näköinen velkasaneerauspaketti ei tule antamaan meille ratkaisua tähän yhteiskunnalliseen tilanteeseen.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Edustajat Myller ja Kautto veisailevat samaa asuntopoliittista virttä edelleenkin eli pitäisi rakentaa lisää arava-asuntoja, vaikka vanhatkaan eivät mene kaupaksi eikä sellaisiin ole tarvetta, toisin sanoen ei tule mitään buumia lähitulevaisuudessakaan. Edustajien pitäisi varmaan päästä vaihtamaan valiokuntaa välillä, niin asiat näyttäisivät vähän toisenlaisilta.

Asuntoja on tällä hetkellä liikaa, ja on erittäin tärkeää, että nyt kohdistettaisiin valtion satsaukset nimenomaan huonoon kuntoon menneiden aravavuokratalojen remonttityöhön. Se olisi välttämätöntä. Nyt on siihen aika. Jos joskus aikanaan tulee toisenlainen asuntopoliittinen suunta ja rakennuspuoli elpyy, näitä remontteja ei taas tahdota tehdäkään.

Kaiken lisäksi on todettava se, että kun tällä hetkellä aravatuotantoa ei saada kaupaksi ja sitä on turha rakentaa, niin ei tiedetä minkälaiseksi tämä parkkiyhtiösysteemi valtiolle tulee. Meillähän valtion haltuun todennäköisesti ainakin välillisesti kasaantuu aika paljon asuntoja, jotka eräänä päivänä tavalla tai toisella täytyy markkinoida yhteiskuntaan. Uskon, että silloin eräs asia saattaisi olla, että valtio suuntaa myös haltuunsa joutuneita asuntoja tyydyttämään myös sitä puolta, jota nyt halutaan ed. Myllerin ja Kauton taholta hoitaa rakentamalla ja rakentamalla lisää, vaikka ei ole mitään tarvetta. Maa on asuntoja täynnä: 15 000, pian 20 000, asuntoa on myymättä ja asumatta.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Ei ole ensimmäinen kerta, kun ed. Aittoniemi väittää täällä salissa, ettei asuntopolitiikan ongelma olisi ollenkaan se, että tarvittaisiin lisää asuntoja. Totean kolmannen, neljännen vai viidennen kerran ed. Aittoniemelle, että pääkaupunkiseudulla 20 000 nuorta haluaisi irrottautua kodistaan, muuttaa pois kodistaan, mikäli kohtuuhintaisia asuntoja olisi tarjolla, mutta näinhän ei ole. Asunnot eivät ole kohtuuhintaisia. Mutta palaan siihen myöhemmin puheenvuorossani.

Arvoisa puhemies! Kyllä minusta kuitenkin, kun puhumme asuntopolitiikasta, samalla pitäisi puhua myös siitä, mitkä ovat ne yhteiskunnan kannalta keskeiset peruspalvelut, jotka kansalaisille pitäisi kaikissa olosuhteissa pyrkiä turvaamaan. Mielestäni asuminen on yksi näitä peruspalveluja, joista yhteiskunnan tulee kantaa vastuu terveydenhuollon, koulutuksen ja sosiaalitoimen lisäksi. Silloin tietysti olettaisi, että hallitus harjoittaa sellaista politiikkaa, jossa se pyrkii myös kansalaisille tämän oikeuden turvaamaan. Mutta nyt kuitenkin tämä porvarihallitus lamaan vedoten on valitettavasti muuttamassa täysin yhteiskuntamme asuntopolitiikan suuntaa ja romahduttamassa täysin aravavuokra-asuntotuotannon.

Kun vuonna 1990 tähän maahan rakennettiin aravavuokra-asuntoja 14 276, niin ensi vuonna niitä arviolta rakennetaan vajaa 7 000, korkeintaan 8 000. Nyt jos koskaan olisi aika rakentaa nimenomaan vuokra-asuntoja ja nimenomaan aravavuokra-asuntoja ja valtion tietysti tulisi huolehtia omin toimenpitein, että niiden vuokrataso pysyisi kohtuullisena.

Nimittäin vuokra-asumisen ja nimenomaan aravavuokra-asumisen keskeisin ongelma tällä hetkellä, voisin sanoa suorastaan sosiaalisen asuntopolitiikan pahin pommi, on korkeat vuokrat. Minuunkin on ottanut yhteyttä lukuisia helsinkiläisiä, jotka ovat päässeet Helsingissä muuttamaan viehättävälle uudelle asuinalueelle Pikku-Huopalahteen, jossa hyvin monissa perheissä vuokrataso jo tällä hetkellä on 55 markkaa neliöltä aravavuokra-asunnossa. Voidaan siis syystä kysyä, minkälaista sosiaalista asunto-

tuotantoa se on, kun perhe maksaa normaalista perheasunnosta lähes 4 000 markan vuokraa. (Ed. Helle: Epäsosiaalista!) — Se on todella epäsosiaalista, kuten ed. Helle totesi.

Mutta tilanne näyttää olevan se, että tämä hallitus aikoo romuttaa täysin koko aravajärjestelmän ja tarjoaa tietyllä tavalla porkkanana meille sitä, että peruskorjausta hieman tullaan lisäämään. Hyvältähän nämä numerot näyttävät sinällään, että peruskorjausten määrä nostettaisiin ensi vuonna 13 000:een ja vuonna 1994 17 000:een ja vuonna 1995 peräti 21 000:een. Tosiasia on kuitenkin se, että samanaikaisesti ollaan lainoitusprosenttia madaltamassa nykyisestä 95 prosentista 80 prosenttiin ja edelleen asteittain 50 prosenttiin. On tietysti syytä kysyä, toteutuvatko nämä hallituksen esittämät kaavailut tai kauniit luvut, kun samanaikaisesti ollaan lainoitusta heikentämässä.

Kaiken kaikkiaan olen syvästi pettynyt siitä, että kun meillä maassa on vihdoin asuntoministeri, niin hän ei ainakaan tavallisten kansalaisten etuja asumiskysymyksissä aja, vaan ilmeisesti pääomapiirien ja joidenkin asuntorakentamisesta vastaavien ja maata ym. omistavien etuja mutta ei tavallisten palkkatyöläisten, eläkeläisten ja opiskelijoiden asuntokysymyksiä, niistä hän ei huolehdi.

Aivan oman lukunsa väärtti on varmasti se, miten ollaan asuntohallitusta lakkauttamassa ja koko asuntopolitiikan tutkimus- ja kehittämistehtäviä supistamassa voimakkaasti. En voi olla jälleen kerran muistuttamatta siitä, että esimerkiksi Ruotsissa asuntopoliittisia tutkimus- ja kehittämistehtäviä hoitavan boverketin palveluksessa on noin 400 henkilöä. Kun mietitään, että meillä esimerkiksi maataloushallinnossa on 1 300 valtion virkamiestä, tuntuu aika oudolta, että nyt asuntohallituksen lakkauttamisen yhteydessä ollaan kenkää antamassa hyvin suurelle joukolle asuntopolitiikan eksperttejä. Ihmettelen, että näille henkilöille ei tarvetta ole. Jos todellakin verrataan henkilöstön lukumäärää, mikä asuntohallituksessa on, se on huomattavan pieni moniin muihin maihin verrattuna.

Mutta kyllähän tämä suomalainen asuntopolitiikka aina on ollut hyvin poikkeava moniin Euroopan maihin verrattuna, niihin maihin verrattuna, joissa mm. asuntopolitiikasta ovat vastanneet hyvin pitkälle yleishyödylliset yhteisöt. Esimerkiksi Pohjoismaissa ja Saksassa mm. osuuskunnat, ammattijärjestöt ja vuokralaisliikkeet ovat laajamittaisesti osallistuneet niin asuntojen tuotantoon kuin omistukseenkin.

Suomalaisesta asuntopolitiikasta on pitkään puhuttu, siitä on kiistelty ja ihmetelty, mikä ihme on, kun ei sitä koskaan saada kuntoon. Mutta ei sitä kuntoon saa tämäkään hallitus.

Ed. K a u t t o : Arvoisa puhemies! Olen aina ollut sitä mieltä, että ed. Aittoniemellä on nopeat hoksottimet. Senpä vuoksi minun onkin hieman hankala ymmärtää, miksi hän ei pysty ymmärtämään, että joku asunto voi sijaita väärässä paikassa tai siitä voidaan pyytää väärää hintaa. Tällä hetkellähän tyhjien asuntojen suhteen on pitkälti myös tämä kyseessä.

Minua hämmästyttää myös se, kuinka hän ei ole tietoinen esimerkiksi Tampereen tilanteesta. Siellä on todella tuhansia perheitä jonossa ihan samalla tavalla kuin Pääkaupunkiseudulla, Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla. Todellakaan näiden ihmisten ongelmia ei pystytä ratkaisemaan vain sillä, että heidät mahdollisesti lähetettäisiin jonnekin takahikiälle ja osoitettaisiin sieltä asunto, vaan he haluavat asua myös kotikunnissaan.

Saman tien minua ihmetyttää, kun kuitenkin olen ymmärtänyt, että ed. Aittoniemi on huolissaan työttömien tilanteesta, niin kyllä tuleva asuntotuotanto on hyvin pitkälle riippuvainen myös siitä, kuinka pystymme tarjoamaan työtä.

Olen samaa mieltä ed. Aittoniemen kanssa siitä, että peruskorjauksen painottaminen on erittäin hyvä vaihtoehto. Mutta toivoisin, että ed. Aittoniemi tutustuisi käsittelyssä olevaan lakiesitykseen. Se nimittäin tulee kumoamaan sen, että peruskorjausprojekteja saataisiin liikkeelle niin paljon kuin on suunniteltu. Se heikentää niin ratkaisevasti ehtoja. Todella tyhjästä on paha nyhjästä. Jos ei ole rahaa pistää vuokra-asuntoihin lisää rahaa kiinni, eivät ne lähde rakenteille.

Ed. M y l l e r : Arvoisa puhemies! Minustakin on huono juttu, ed. Aittoniemi, että täällä salissa ed. Kautto ja allekirjoittanut näyttävät olevan lähinnä ne, jotka ovat huolehtuneita siitä, minkä suunnan suomalainen asuntopolitiikka on saamassa. Toivon todella, että eduskunta kokonaisuudessaan olisi huomattavasti nykyistä enemmän kiinnostunut siitä, mitä suomalaisessa yhteiskunnassa juuri tällä hetkellä tapahtuu. Sen yksi osoitus on juuri se, miten asuntopolitiikkaa nyt hoidetaan.

SMP:ssä on kuitenkin myös toisenlaisia ajattelijoita. Ilahtuneena kuuntelin vastavalitun puoluesihteeri Soinin haastattelua, jossa hän

erääksi keskeiseksi painopisteeksi suomalaisessa politiikassa sanoi nimenomaan aravavuokratuotannon lisäämisen.

Valtion satsaus asuntotuotantoon näkyy todella siinä, kun budjetissa puhutaan 13 000:sta tai 17 000:sta peruskorjattavasta asunnosta, samalla laki, jossa määritellään lainoitusehdot, kumoaa tähän tavoitteen. Samalla tavalla poukkoilevuus tavoitteiden ja toteuttamisen välillä näkyy siinä, miten aravatuotannosta siirretään korkotukituotantoon varoja.

Ed. P a l o h e i m o : Herra puhemies! Tässä salissa näyttää olevan joitakin sellaisia asioita, joista vuosi vuoden jälkeen puhutaan roskaa. Eräs on asuntojen määrä. Edustajien O. Ojalan, Kauton tai Myllerin ei nyt tarvitsisi sen pidemmälle mennä kuin katsoa sunnuntain Helsingin Sanomia, katsoa, kuinka paljon tällä alueella on asuntoja vuokrattavana ja asuntoja myytävänä. Sen jälkeen toivottavasti osoittautuisi heille itselleenkin, että puheet jatkuvasta asuntopulasta eivät pidä paikkaansa. Ne eivät ole totta. Minkä takia te jatkuvasti puhutte sellaisia asioita, jotka eivät pidä paikkaansa?

Tästä johtuen asuntojen hinnat ovat nyt pudonneet niin alhaisiksi, että ne ovat selvästi alapuolella tuotantokustannusten. Niiden, joilla on rahaa, kannattaa ehdottomasti sijoittaa tänään asuntoihin siitä syystä, että valmiita asuntoja saa ostamalla halvemmalla kuin rakentamalla niitä. Asuntoja ei kannata rakentaa.

Mitä tulee ed. O. Ojalan käsitykseen, että asuntohallituksen virkamiehet olisivat kovasti työllistettyjä, ehkä he ovat jollakin tavalla työllistettyjä, mutta eivät he kyllä mitään tuottavaan työhön vivahtavaa työtä tee. Eivät he suunnittele mitään, eivät he rakenna mitään. Jos he nyt joutuvat sieltä pois, silloinhan siinä olisi huomattava potentiaali sellaisia ihmisiä, jotka voisivat ruveta rakentamaan esimerkiksi itselleen omakotitaloja. Se olisi sentään kunnollista työtä. Ed. O. Ojalan kannattaisi pohtia tätäkin kysymystä hieman tarkemmin.

Ed. H a u t a l a : Arvoisa puhemies! Mielestäni Helsingin Sanomien sunnuntaisivujen "Vuokralle tarjotaan" ja "Myyntiin tarjotaan" -palstat on vähän suhdanneharhan ilmenemiä. Toisin sanoen kyllä nyt on tarjolla asuntokannasta vuokra-asuntoja. Itse asiassa yksityisten tarjoamina ne saattavat olla edullisempiakin kuin hyvin korkealle kohonneet vuokrat aravavuokrapuolella, mikä on puolestaan valtion asuntotukipolitiikan ongelma. Mutta katsotaan, mitä tapahtuu, kun alkaa uusi ylikuumenemisvaihe? Hyvin suuri osa näistä asunnoista, joihin nyt on saatu uudet vuokralaiset, jotka ovat onnellisia, siirtyy vuokramarkkinoilta pois, koska nämä asunnot tulevat myyntiin. Eli toistan sen, mitä sanoin puheenvuorossani, että suomalainen asuntopolitiikka on täysin suhdannevaihtelujen armoilla.

Ed. Aittoniemi mainosti peruskorjausta. Asiantuntijat ympäristövaliokunnassa ovat todenneet, että asuntolait, joita nyt hallitus esittää muutettaviksi, koskevat jyrkimmin juuri peruskorjauksia. Esimerkiksi Kaupunkiliitto toteaa, että esitys tulee toteutuessaan johtamaan siihen, että peruskorjausten lisäystavoitteet eivät tule toteutumaan eikä niiden määrä pysy edes nykytasolla. Olisi syytä ehkä tutustua vähän näihin esityksiin ennen kuin lähdetään keskustelemaan yleisesti asuntopolitiikasta.

Ed. K a u t t o : Arvoisa puhemies! Minua hieman huvittaa, että oikeastaan ed. Paloheimo itse kauniisti kuvaili tilannetta ja sitten myös vastasi omaan kuvailuunsa. Kyllä aina niillä, joilla on rahaa, on mennyt aikaisemminkin hyvin, niillä ei ole minään aikana vaikeuksia saada asuntoa. He saavat vuokra-asuntoja, he saavat omistusasuntoja, he voivat hankkia omistusasunnon silloin, kun se maksaa suunnattomasti, tai jopa silloin, kun se maksaa erittäin vähän. Eli tällä hetkellä käytetään myös hyväksi sitä, että tavallaan ihmisten hädällä keinotellaan ja tyhjillään olevia asuntoja mahdollisimman halvalla voidaan ostaa. Ihmisille kuitenkin jää erittäin korkeat lainavelat vielä maksettavaksi, vaikka asunto on mennyt alta.

Samoin minua hämmästyttää se, että ed. Paloheimon matematiikka ei pelaa sentään keskiikäisenä miehenä siihen asti, että kyllä yhteiskunnassa syntyy koko ajan nuoria ikäluokkia, uusia perheitä, jotka tarvitsevat asuntoja. (Ed. Paloheimo: Kuolee!) — Kuolleisuusprosentit ovat vielä niin vähäisiä, ja usein vielä kuolevat ikäluokat sattuvat asumaan sellaisissa paikoissa, joihin nuoret eivät halua mennä. — Toisekseen myös erilaisista perhesyistä koko ajan lisääntyy asumisen tarve.

Onkin erittäin ilahduttavaa, että vihreiden ryhmästä löytyy henkilöitä kuten ed. Heidi Hautala, joka näkee asioita hieman laajemmin ja ymmärtää hieman enemmän ja sen, missä ollaan tällä hetkellä asuntopolitiikassa ja mihin ollaan menossa.

Ed. Myller: Arvoisa puhemies! Minulla ei ole lisättävää siihen, mitä edustajat Hautala ja Kautto sanoivat.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Voisin tietysti minäkin todeta, että ei ole lisättävää. Mutta kyllä minun täytyy kuitenkin ed. Paloheimolle todeta, kun tämä väittely ei ole ensimmäinen laatuaan, jonka tässä käymme, tai hänen vastaväitteensä, että hän toistamasta päästyään toistaa samaa fraseologiaa, että ei ole pulaa eikä tarvetta asunnoista. Sattumalta minä en esitä omasta päästäni näitä lukuja, vaan minä tukeudun kyllä asiantuntijoihin aika laajasti, ed. Paloheimo. En minä täällä vain omia näkemyksiäni esitä, vaan olen kuullut hyvin laajasti niin Kaupunkiliitosta, niin asuntohallituksesta, niin rakennuttajien taholta kuin muualtakin asiantuntijoilta asuntokysymyksistä. Eivät nämä ole pelkästään minun omia näkemyksiäni.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Ehdotukset laeiksi asuntotuotantolain ja asuntojen perusparantamisesta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 272
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 12

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 12.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Ehdotukset asuntosäästöpalkkiolaiksi ja laiksi oman asunnon hankintaan myönnettävien lainojen korkotuesta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 273
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 13

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 13.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 18.30.

Täysistunto lopetetaan kello 18.22.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen